

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Ա. ՄԻՅՐՈՓԱՆՈՎ

ՀԱՄԱՊՈՍԿՈՒՄԻ ԳՅՈՒՂԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ԿՈՆՏՆՏԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

Թարգ. Գ. Բ. Ա. Գ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ «ՀԱՅԳՅՈՒՂԿՈՒԹՅԱՆ»-Ի

Լ. ՄԻՏՐԱՅԱՆՈՎ

ՀԱՄԱՊԱՏԱՅԻՄԻ ԳՅՈՒՂԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱԶԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ԿՈՆՏՆՏԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

Թւարգ. Գր. Ա. Գ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ «ՀԱՅԳՅՈՒՂԿՈՒՊ»-Ի

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԶԻՏՈՐՆԵՐ
ՊԱՏՎԵՐ ԴԵ 3991
ԳՐԱՌԵՊԳՆԻԿԱԿԱՆ 2201 Բ.
ՏԻՐԱԺ 2000

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Դյուդի սոցիալիստական վերակառուցումը՝ կոլեկտիվացման գծով՝ մեզանում որեց-որ ծավալվում ու նորանոր նվաճումներ եւ ձեռք բերում:

Կուսակցության XV համագումարից հետո մեր բոլոր պետական, կուսակցական և հասարակական կազմակերպություններն իրենց ուժերը մտքիզացիայի յեն յենք-արկել՝ նպաստելու գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման գործին: Շնորհիվ դրա, գյուղացիության կոլեկտիվացման շարժումը գնալով հսկայական չափեր եւ ընդունել և գյուղատնտեսության այդ սեկտորը սկսել եւ նշանակալից դիրքեր գրավել գյուղում:

Գյուղատնտեսության կոլեկտիվացմամբ մեզ վիճակված եւ գյուդի տնտեսական, կենցաղային կյանքում հիմնական հեղափոխություն կատարել. հիմնովին փանդելով տնտեսության վարման, մարդկանց փոխհարաբերությունների և կենցաղային հին ու հետամնաց ձևերը: Այդ հսկայական դժվարին ու կարևոր աշխատանքն առանց կուսակցության ակտիվ ղեկավարության ու մասնակցության անհնարին եւ հաղթանակորեն վերջացնել: Ավելին, կուսակցությունն այժմ իր հիմնական անելիքը գյուղում համարում եւ գյուղատնտեսության կոլեկտիվացումը:

Դա կարևոր եւ, մանավանդ, գյուդի դասակարգային պայքարի սրման պայմաններում, յերբ կուլակ տարրն աշխուժանալով՝ իր բոլոր զենքերն ու միջոցները մտքի-լիզացիայի յեն յենք-արկել, կոլեկտիվ տնտեսությունների դեմ որհասական պայքարի դիմելով:

Նման պայմաններում գյուղի կոլեկտիվացման գործը և կուլակի դեմ կազմակերպված պաշարը ղեկավարելու ամբողջ ծանրությամբ, առաջին հերթին ընկնում է գյուղի կուսակցական կազմակերպությունների վրա: Գյուղի կոմունիստը գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման փրոմտում պիտի լինի առաջին դիրքերում ու ավանգարդի դերում: Գյուղի կոմունիստը կոլեկտիվացման կողմնակից պիտի լինի վաղ քե խոսքով, հառով այլ գործով:

Այժմ, մեր յերկրում սոցիալիստական շինարարության ծավալման պայմաններում այն կոմունիստը, վորքն այդ մեծ աշխատանքներին ակտիվ գործնական մասնակցությամբ չի ցույց տալիս, նա կոմունիստ չի: Կոլեկտիվացման ոգտին գյուղի կոմունիստի խոսքերն արժեքից բոլորովին գուրկ կլինեն, յեթե նա գործնականում չի մասնակցում այդ աշխատանքներին: Մեր ագիտացիան գյուղում ընդհանրապես և կոլեկտիվացման ոգտին մասնավորապես՝ պիտի լինի գործնական ու կենդանի ուրինակով: Գործնական պիտի լինի նաև կուսակցական կազմակերպությունների ղեկավարությունը կոլտնտեսությունների աշխատանքների ասպարիզում: Կուսակցական աշխատողը գյուղում չպիտի սահմանափակվի միայն կոլեկտիվացման ու դրա աշխատանքների մասին ընդհանուր հառ կամ գեկուցում կարդալով.—նա պարտավոր է տեղում առաջացող բազմաթիվ գործնական հարցերին հիշտ պատասխաններ տալ:

Կուսակցական աշխատողը պիտի լինի նաև կոլտնտեսության աշխատանքների իմացող կազմակերպիչը: Դրա համար մեր գյուղի, շրջանի, անգամ գավառի աշխատողները և առաջին հերթին կուսակցական գծով գործողները պետք է լավ տեղյակ լինեն կոլեկտիվ տրտնտեսությունների կազմակերպչական ձևերին, աշխատանքի ներքին կանոններին, կանոնադրությանը և այլն:

Դրա համար անհրաժեշտ է, վոր մեր ընկերները ՍՈՎՈՐԵՆ ԳՅՈՒԴԸ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆՈՐԵՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԱՑ-ՄԱՆ ՑԵՆԹԱՐԿԵԼ:

Այս հանգամանքը մի կողմից, իսկ մյուս կողմից, կոլտնտչարժման մասայական դառնալը, մեր առաջ անհետաձգելի պահանջ են դրել հրատարակել կոլեկտիվ տնտեսությունների գաղափարն ու գործնականն ուսուցանող մասսայական գրականություն: Նման գրականության կարիքը մեծ է մասնավորապես Հայաստանում, ուր մինչև այժմ հրատարակվել է ընդամենը մի քանի բրոշյուր: Մեզ անհրաժեշտ է համապատասխան ինֆուրույն ու քարզմանչական գրականությամբ մեր գյուղը վոզողել:

Ընկ. Միտրոֆանովի բրոշյուրի հայերեն հրատարակումը համարյա առաջին ֆայլն է այդ ուղղությամբ: Այս բրոշյուրը կոլտնտչարժման նվիրված մասսայական գրականության մեջ լավերից մեկն է համարվում և արդեն ռուսերեն լեզվով լույս է տեսել 4-րդ հրատարակությունը:

Բրոշյուրում քազմակողմանի լուսաբանված են կուսակցության համագումարների ու քարճրագույն որդանների կողմից գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման առքիվ ընդունված վորաշումները: Բացի այդ, հեղինակին հաջողվել է ցույց տալ գյուղական կոմունիստի դերն ու անելիքները կոլեկտիվացման ասպարիզում:

Մեզանում մի շարք շրջանային և անգամ գավառային կուսակցական կազմակերպությունները կարծում են, վոր XV համագումարից հետո կոլեկտիվացման ոգտին կարմատե ագիտացիոն կամպանիա մղելով՝ իրենց անելիքը վերջացրել են: Ավելին, մի շարք շրջակազմակերպություններ համարյա դադարել են այդ ուղղությամբ գործելուց: Շնորհիվ դրա, վորոշ շրջան-

ներում նկատելի յե կռիւնքովացման մասսայական թա-
փի թուլացում:

Գյուղի սոցիալիստական վերակառուցումն այժմ
մեզանից պահանջում ե տեւական, անդադար լարված
աշխատանք: Այդ ուղղութեամբ ամեն մի դանդաղում,
աշխատանքների դադարում կարող ե թուլացնել սոցիա-
լիզմի կառուցման փրօնտը և ուժեղացնել մեր հակառա-
կորդի հարձակման հնարավորութիւնները:

Գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման պայքա-
րը պիտի ավելի ծավալված ու կրկնակի ուժեղացված
թափով առաջ տանել:

Հ. ՄԿՐՏՅԱՆ

1. ԻՆՁ Ե ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԻՄԱՆԱԼ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԿՈՍՏՈՒՆԻՍՏՆԵՐԻՆ ԿՈՆՏՆՏՆԱՐԺՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Համկոմկուսի գյուղական կազմակերպություններին և առանձին կոմունիստներին, նախ և առաջ անհրաժեշտ է, թեկուզ համառոտակի ծանոթանալ կոլտնտեսությունների շարժման պատմության, վորովհետև այդ պատմության հետ ծանոթ լինելը կողմի կոմունիստներին խուսափել անցյալում կատարված սխալներից, և ոգտադործել կոլտնտշինարարության տասնամյա պրակտիկայի հարուստ փորձը: Գյուղական բջիջների կողմից կոլտնտեսությունների նկատմամբ իրենց խնդիրների չհասկանալը հաճախ առիթ է տալիս միանգամայն անմիտ արդյունքների, ինչպես որինակ, գյուղական բջիջներից մեկի հետևյալ վորոշումը, ուր տաված է.—

—Հանձնարարել միլիցիայի աշխատակից ընկեր (այսինչին) հսկողություն սահմանել շրջանի կոլեկտիվ տնտեսությունների նկատմամբ և ղեկավարել նրանց:

Հարկավ, նման անմիտ յերևույթները շատ հազվադեպ են, սակայն մենք այս որինակը բերեցինք նրա համար, վորովհետև սա արդյունք է կոլտնտեսությունների շարժման ու եության և թե նրանց նկատմամբ կուսակցության ունեցած խնդիրներին միանգամայն անծանոթ լինելուն:

Այս գրքույկում մենք կաշխատենք նշել կոլտնտշարժման վերաբերյալ գյուղական կուս. կազմակերպությունների գուտ գործնական խնդիրները. իսկ ինչ վերաբերում է այդ շարժման պատմությանը, դրա եության և քաղաքական ու տնտեսական նշանակության, ապա այդ հարցերը, շնորհիվ գրքույկի ծավալի սահմա-

նախակ լինելուն, մենք հնարավորություն չունենք լուսարանիկ ամբողջապես, ուստի և կոահմանափակվենք միայն մի քանի թեղիաներով:

Վարպետի խմանաճ, թե ինչպես ազդեցիկա անել գյուղացիական անառնությունների կուլեկտիվացման համար, ինչպես ոգնել կուլանտաություններին և դեկտիվարել գրանց, իհարկե, բաժնական չե կարգալ միայն մեր առաջադրած թեղիաները: Անհրաժեշտ է կալտնտեսչարժման վերաբերյալ կուտակցության հիմնական հրահանգներն ու խորհրդային որեմֆները, ինչպես և այդ շարժման անցյալը ուշադիր կերպով ուսումնասիրել բջիջների բնդիանութ ժողովներում, խմբակներում և կուտակրոցներում: Բացի գրանից, գյուղական խրճիթ-ընթերցարանները պետք է ունենան կուլանտարժման վերաբերյալ անհրաժեշտ գրականություն, և առաջին հերթին՝ «Կուլեկտիվիստ» ժուրնալը*):

Միայն մեկ անգամ քննության առնել կուլանտաչինարարության հարցը՝ վարպես չքավորության ոգնելու ավելի գործնական միջոց,— դա շատ քիչ է: Հարկավոր է մշտապես և ուշադրությամբ հետևել այդ շինարարության աճման ու զարգացման, ինչպես և այդ առթիվ Կոմկուտակցության ու պետության կողմից արվող նորանոր հրահանգներին:

Ներկա գրքույկի վերջում աղագրված է կուլանտաչինարարության հարցի տեսական ուսումնասիրման համար վարպես ճեռնարկ անհրաժեշտ գրականության ցուցակը: Ինչ վերաբերում է ասորե բերված թեղիաներին, ապա մենք ՍՍՀՄ կառավարության 1927 թ. մարտի 16-ի վորոչման հետ միատին՝ վարպես ծրագիր առաջարկում ենք հետևյալ թեղիաները.—

1. Հեղափոխությունից առաջ, կապիտալիստական պայմաններում հողագործական կուլեկտիվ տնտեսու-

*) «Կուլեկտիվիստ» ժուրնալի խմբագրության և գրասենյակի հասցեն.— Москва, пен. Димитровка № 4

թյուններ կազմակերպելու փորձերը անխուսափելիորեն մատնվում եյին անհաջողության, վորովհետեւ այդ փորձերի դեմ ուղղված եր կապիտալիստական տնտեսության ամբողջ սխառմը և կապիտալիստական պետական տպարատի ամբողջ մեխանիզմը:

2. Ժողովրդական տնտեսության, խոշոր արդյունաբերության և տրանսպորտի հիմնական մասերի համայնացումը, վարկերի պետական կազմակերպումը, արտաքին առևտրի պետական մոնոպոլիան ու ներքին առևտրին ուղղված հսկողությունը և, վոր դիտարկենք և, հոգի ազդեցությամբ հնարավոր դարձրին հոյապործական կոլեկտիվ տնտեսությունների շինարարությունը և ստրահովեցին այդ շինարարության քանակական աճումն ու վորակի բարելավումը՝ Խորհրդային իշխանության պայմաններում:

3. Հոկտեմբերյան հեղափոխության առաջին տարիներում կոլտնտեսությունները բառարկներին և չքավորների այլ հեղափոխական կազմակերպությունների շարքում հանդիսանում եյին Համկոմկուսի և Խորհրդային իշխանության կազմակերպչական, քաղաքական հենարանը և նրանց մտրտական մարմինները՝ թե կարվածատերերին վերացնելու համար և թե կուլակային հակահեղափոխական ապստամբություններին, ինչպս և Դենիկինի և Կոլչակի զորարանակներին դեմ տարվող պայքարում:

4. Ռազմական կոմունիզմից նոր տնտեսական քաղաքականության պայմաններին անցնելուն զուգորդեց կոլտնտեսարժման ամենալուրջ կրիզիսը: Այդ կրիզիսն արտահայտվեց՝ կոլտնտեսությունների քանակի կրճատումով, աշխատանքի կազմակերպման և դրա արդյունքների բաշխման նոր ձևերի վորոշումով, ինչպես և կազմակերպչական միավորման սխառմի ու կոլտնտեսությունների շարժման ղեկավարության քայքայումով:

նախակ լինելուն, մենք հնարավորություն չունենք լուսարանել ամբողջապես, ուստի և կոահմանափակվենք միայն մի քանի թեղիսներով:

Վորպեայի խմանանք, թե ինչպես ազիտացիա անել գյուղացիական տնտեսությունների կոյեկախյացման համար, ինչպես ողնել կոլանտեսություններին և զեկափարել դրանց, իհարկե, բավական չե կարգալ միայն մեր առաջադրած թեղիսները: Անհրաժեշտ է կոլտնտեսարժաման վերաբերյալ կուսակցության հիմնական հրահանգներն ու խորհրդային որենհները, ինչպես և այդ շարժման անցյալը ու շաղիք կերպով ուսումնասիրել բջիջների բնդհանուր ժողովներում, խմբակներում և կուսդպրոցներում: Բացի դրանից, գյուղական խրճիթ-ընթերցարանները պետք է ունենան կոլտնտեսարժման վերաբերյալ անհրաժեշտ գրականություն, և առաջին հերթին՝ «Կոլեկտիվիստ» ժուրնալը*):

Միայն մեկ անգամ քննության առնել կոլտնտեսինարարության հարցը՝ վորպես չքավորության ողնելու ալելի գործնական միջոց, — դա շատ քիչ է: Հարկավոր է մշտապես և ուշագրությամբ հետևել այդ շինարարության աճման ու զարգացման, ինչպես և այդ առթիվ Կոմկուսակցության ու պետության կողմից տրվող նորանոր հրահանգներին:

Ներկա գրքույկի վերջում ապագրված և կոլտնտեսինարարության հարցի տեսական ուսումնասիրման համար վորպես ձեռնարկ անհրաժեշտ գրականության ցույցակը: Ինչ վերաբերում է ասորև բերված թեղիսներին, ապա մենք ԽՍՀՄ կառավարության 1927 թ. մարտի 16-ի վորոշման հետ միասին՝ վորպես ծրագիր առաջարկում ենք հետևյալ թեղիսները. —

1. Հեղավորությունից առաջ, կապիտալիստական պայմաններում հողագործական կոլեկտիվ տնտեսու-

*) «Կոլեկտիվիստ» ժուրնալի խմբագրության և գրասենյակի հասցեն. — Москва, цен. ДИМИТРОВКА № 4

ները մանր ու միայնակ տնտեսությունների համար իրենց բարձր արժեքով անմատչելի լինելով և իրենց ոգտափետության պատճառով հարկադրում են նման տնտեսություններին միավորվել՝ հիշված մեքենաները միասնորեն ոգտադործելու համար: Հոլազուրկ չքավորները համախմբվելով արահատորի չուրջը, ազատվում են կուլակի վաշխառուական «ծառայությունից»:

8. Ներկա պայմաններում չքավորա-միջակային մասսաների համար ավելի մատչելի և հասկանալի կուլեկտիվացման ձևերը հանդիսանում են այնպիսի պարզ արտադրական միությունները, ինչպիսիք են հողը համայնորեն ոգտադործող ընկերությունները և մեքենադրամադրածական ընկերությունները: Միջակ-չքավորական լայն մասսաներին ներգրավելով այդ պարզ միությունների մեջ, անհրաժեշտ և հիշել, վոր կուլեկտիվացման ավելի բարդ ձևերն ավելի լրիվ կերպով են պաշտպանում իրենց անդամների շահերը և տնտեսապես ավելի մեծ ոգուտ են տալիս: Այդ պատճառով, անհրաժեշտ և ամեն կերպ աջակցել կոլանտեսության անդամների ինքնադործունեության և իրենց կամքով պարզ ձևերից անցնելու ավելի բարդ ձևերին, այսինքն՝ արտերների և կոմունաների:

9. Կոլանտչարժման վերահիշյալ նվաճումներին զուգընթաց, դրա ներկա դրության մեջ դոյություն ունեն մի շարք թերություններ, վորոնք կայանում են հետևյալում.—ա. Վորոշ քանակությամբ կեղծ-կոլանտեսությունների դոյությունը, այնպիսիների, վորոնք կազմակերպվում են կուլակների կողմից, նպատակ ունենալով կոլանտեսություններին արված արտոնություններն ու առավելությունները ոգտադործելու անձնական շահերի համար կամ կոլեկտիվ ձևի տակթագցնելու կոլանտեսության անդամների և չրջակա անկազմակերպ բնակչության կապիտալիստական շահագործումը, բ. Վորոշ քանակությամբ կոլեկտիվ տնտե-

դերա հետ միասին՝ կոոպերատիվ շինարարութեան ավելի
դժվարին և բարդ ձևը: Լենինյան կոոպերատիվ
պլանը, աշխինքն՝ միայնակ չքափոր և միջակ տնտե-
սությունների արտադրողականութեան բարձրացման
և դրանց կոոպերացման ուղղված բոլոր ձեռնարկումնե-
րը, վերջին հաշիվով կոլեկտիվացման ծրագիրն է: Այդ
պատճառով կոլեկտիվ չարժուժը չպետք է կադմաիկապ-
չորեն անջատվի դյուզատնտեսական կոոպերացիայի
ամբողջ սխտեմից, փոքր դյուզատնտեսութեան կոլեկ-
տիվացումն իրականացնում է ստորձանարար, դյու-
զացիական տնտեսությունների միեւրոքների վաճառա-
հանումը և արտադրական մատակարարումը կոոպե-
րացնելու միջոցով:

12. Կուսակցական և խորհրդային բոլոր մարմին-
ներին, կադմաիկերպություններին և առանձին կոմու-
նիստներին անհրաժեշտ է ընդմիջտ հիշել, փոքր կոլեկ-
տիվ տնտեսությունները միանգամայն կամափոր ու
մասնավոր իրավունքով (վոչ պետական) կադմաիկերպու-
թյուններ են, ուստի և նրանց հրամայելը, նրանց ներ-
քին կյանքին կոպիտ վարչական միջամտութուն՝ տնե-
նալը և ընդհանրապես վարչական ճնշում գործադրելը
միանգամայն անթույլատրելի չէ և պետք է պատժվի
կուսակցական ու խորհրդային կարգով:

Իբրա հետ միասին, բոլոր կուսակցական, պետական,
արհեստակցական և կոոպերատիվ կադմաիկերպություն-
ներին անհրաժեշտ է, ավելի մեծ համարձակութեամբ
և կայունութեամբ, ոգնել կոլեկտիվացման գործին և
դյուզացիական մասսաների առաջ պարզել մանր չքա-
փոր տնտեսությունների վնասակարությունը և կոլեկ-
տիվացման անխուսեփելիութունը, փորպես անկուլ-
տուրականությունից և չքափորությունից դյուզի գուրս
գալու միակ յեղը:

1928 թ. ընթացքում խորհրդային մարմինները,
կուսակցական, կոոպերատիվ և հասարակական կադմա-

յերպությունները, առաջնորդվելով Համկոմկուսի XV համագումարի հրահանգներով և հենվելով տասնյակ միլիոնների համող պետական խոշոր տնտեսական աջակցութեան վրա, կատարեցին դյուզլի կոլեկտիվացման մասսայական յայնարձակ աշխատանքների փորձը: Այդ աշխատանքների նախնական արդյունքները նոր ձևով են առաջադրում կոլտնտշարժման քանակի և վորակի հիմնական հարցերը:

Այդ արդյունքներից կարևորագույնը հանդիսանում է կոլտնտշարժման ակադապտացիայի քանակական աճումն: 1927 թ. հոկտեմբերի մեկից մինչև 1928 թ. հուլիսի 1-ը Յ.Ս.Հ. Միութենում կոլտնտեսությունների ընդհանուր թիվն աճել է 98,9 %, այսինքն՝ 18508-ից մինչև 35897 միավոր: Այդ նույն ժամանակամիջոցում մեքենադարձակների և մեխիորատիվ ընկերությունների թիվն աճել է 52,20/0-ով:

Կոլեկտիվ տնտեսությունների 1928 թ. ուժգին աճումն վկայում է XV կուսհամագումարի հրահանգների ճիշտ և ժամանակին լինելու մասին, անվիճելի և կտրուկ պատասխան է տալիս աջ ուղիներին, վորոնք դրույն են ցավեցնում, վորպեսզի վորևէ կերպ նվազեցնեն կոլտնտեսությունների պատմական դերը՝ դյուզլաշխատեսութեան վերակառուցման դրժում, հենվելով իրը թե կոլեկտիվ տնտեսությունների դեմ դյուզլացիութեան ունեցած անհաղթելի կանխակալ կարծիքի վրա:

Կոլտնտեսությունների 1928 ուժգին աճումը փայլուն կերպով ապացուցեց այդ հարցում լենինյան տեսակետի ճշտութունը, այն իմաստով, վոր կոլտնտեսություններից ստացվող ակնահայտ տնտեսական շահը վերացնում է չքավոր և միջակ դյուզլացիութեան մանրսեփականատիրական նախապաշարումները: Նախորդ տարիներում ավելի շատ կոլտնտեսություններ տաքածված ջրջաններում, հենց նկատվում է, վոր 1928

թ. այդ չբջաններում ավելի շատ են աճել կոլտնտեսու-
թյունները:

Կոլտնտշարժման փորձը վկայում է այն մասին, Վոր
մանը-սեփականատիրական նախապաշարումներից կա-
րող են հրաժարվել վոչ միայն միջակ և չքավոր գյու-
ղացիների ավելի գիտակից ներկայացուցիչները, այլև
ամբողջ գյուղեր: Կարելի չե տատնյակ որինակներ բերել,
յերբ 1928 թ. վերջում միայն Ռ.Ս.Ֆ.Ս.Հ. կոլեկտի-
վացման ելին յենթարկվում հարյուրավոր տներ՝ հողա-
րավոր հեկտար հողերով:

Մասսայական կոլեկտիվացման այդ գործում հսկա-
յական նշանակութուն ունեն տրակտորները և կոնս-
րակտացիան: Ամբողջ գյուղերի կոլեկտիվացումը, ան-
կոտկածորեն չի կարող տեղի ունենալ առանց գյուղի շա-
հագործող վերնախավի դիմադրության. սակայն այդ
դիմադրությունը ճնշվում է միջակների և չքավորների
գիտակցությամբ ու կազմակերպվածությամբ: Հողա-
շինարարության և կոլեկտիվացման հարցերի շուրջը
գյուղում ծագած դասակարգային պայքարն այնպիսի
լայն, սուր և լարված կերպարանք է բնորոշում, ինչպես
սրանից տասը տարի առաջ, ռազմական կոմունիզմի
շրջանում:

Սակայն ներկայիս պայքարը նախորդ պայքարնե-
րից տարբերվում է այլ ձևերով, ստեղծագործական
բնույթով և մեծ համառությամբ: Այս անգամ պայքարը
տարվում է վոչ միայն չքավորության ազատագրելու
կուրակների շահագործումից, այլև գյուղատնտեսու-
թյան կոլեկտիվացման և տեխնիկական ուսուցիչնալաց-
ման միջոցով ավելի խոշոր չափով դարգացնելու նրա
արտադրողական ուժերը:

1928 թ. կոլտնտեսությունների շարժման քանա-
կական աճման հետ միասին նկատվում է նաև դրա վո-
րակական հաջողությունը, այն է՝ կառուցված և ամ-
րապնդված է շարժման կազմակերպչական սխեմները,—

սկսած կոլտնտեսությունների միություններից մինչև, այսպես ասած խմբակային միությունները, տեղի չե ունենում մանր կոլտնտեսությունների խոշորացում՝ դրանց միաձուլելու կամ նորանոր անդամեր բնդաճելու միջոցով: Նկատվում է նաև, վոր կոլտնտեսությունները զգալիորեն առաջ են շարժվում ցածր ձևերից դեպի բարձր ձևեր:

Միաժամանակ նկատելի չէ, վոր աստիճանաբար աճում է կոլտնտեսությունների բերքատվությունը, խորանում է դրանց անտեսությունների տեխնիկան ու արտադրանքի ռացիոնալացումը և ուժեղանում կոլտնտեսությունների ազդեցությունը շրջանի բնակչության նկատմամբ:

Հիշված նվաճումներին զուգընթաց, կոլտնտեսությունների 1928 թ. մասսայական շինարարություն ունի նաև իր չափազանց կարևոր թերությունները:

Կենտրոնական Վիճակագրական Վարչության կողմից 1928 թ. կոլեկտիվ անտեսությունների նկատմամբ կատարված վիճակագրական հետազոտման նախնական տվյալները վկայում են, վոր 1928 թ. կազմակերպված կոլեկտիվ անտեսություններն իրենց ծավալով ավելի մանր են, քան նախորդ տարիներում կազմակերպվածները: Այս հանդամանքը մասամբ բացատրվում է նրանով, վոր նոր կոլտնտեսությունների մեջ ավելի մեծ քանակությամբ չքավորներ են մտել, քան մինչև 1928 թ. կազմակերպվածները: Այդ պատճառով, պետք է կոլտնտեսությունների խոշորացման խնդիրն իրագործել ավելի մեծ համառությամբ, քան մինչև որս, սակայն առանց վարչական ճնշումների և հրամանների:

1928 թ. փորձից հետո, վորը դրական արդյունքներ տվեց, —ամբողջ գյուղեր կոլեկտիվացման յենթարկելու հարցը դառնում է կոլտնտեխնարարության հիմնական և կարևորագույն խնդիրը, վորովհետև ամբողջ գյուղերի անցումը տնտեսության կոլեկտիվ ձևերին, ապա—

Հովում ե ավելի արագ և դրա հետ միասին, ավելի դրա-
կանորեն լուծելու ամբողջ գյուղացիական տնտեսության
բերքատվությունը 30-35% բարձրացնելու հարցը:

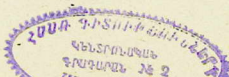
Կոլտնտեսությունների քանակական ուժգին աճ-
ման, ի հարկե, չեյին կարող չուղեկցել նաև վորոչ հի-
վանդադին յերևույթներ և թերությունները, վորոնցով
միշտ ել տառապել ե կոլտնտչարժումը:

Այստեղից ել բղխում ե այն, վոր համապատասխան
մարմինները, կոոպերատիվ կազմակերպությունները,
և վոր ղլխավորն ե, կոլտնտչարժման կազմակերպչա-
կան սխտեմն ու Համ. Կոմկուսի գյուղական կազմակեր-
պությունները պետք ե տասնապատկեն իրենց ուժերը՝
պայքարելու այդ հիվանդությունների և թերություն-
ների դեմ:

Համկոմկուսի Կենտկոմի նոյեմբերյան (1928 թ.)
Պլենումը դառավ, վոր «չնայած կոլտնտեսությունների
և խորհրդային տնտեսությունների շինարարության ա-
ռաջին հաջողություններին, այդ բնագավառում ձեռք
բերված նվաճումները միանգամայն անբավարար են»:
Այդ պատճառով Պլենումը հրահանգեց «ձգտել կոլտն-
տեսությունների քանական և վորակական հետադա-
աճման»:

Անհրաժեշտ ե ձգտել դրանց քանակային աճման,
այլ վորչ միայն յեղած կոլտնտեսությունների վորակա-
կան բարելավման: Միայն կոլտնտեսությունների վո-
րակի լավացման հետեից ընկնելով, հաճախ թագցվում
ե մեր անտարբեր և բացասական վերաբերմունքը՝
դրանց նկատմամբ վորպես չքավորության ոգնելու
սովելի գործնական միջոց:

Պետք ե հիշել, վոր կոլտնտեսությունների մեծ քա-
նակությունը սոցիալիստական բնույթ ե տալիս ամբողջ
կոլտնտչարժման:

2. ԻՆԶՊԵՍ ԱԳԻՏԱՑԻԱ ՄՂԵԼ ԿՈԼԵԿՏԻՎԱՑՄԱՆ ՀԱ- ՄԱՐ ՅԵՎ ՈԳՆԵԼ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱԶՄԱ- ԿԵՐՊԵԼՈՒ

Ինչպէս ունեւոր, նույնպէս և չքավոր գյուղացիները իրենց մանր-բուրժուական իդէոլոգիան, այսինքն տընտեսա-հասարակական հասկացողությունը չառ տեղին արտահայտում են պանդպան առակներով:

Այդ առակների խմատը կոյանում և նրանում, վերմանր սեփականատերը զերազատում և ապրել կիսաքաղց և մինչև անգամ քաղցած մնալ, միայն թե ունենալ իր անհատական տնտեսությունը:

Սակայն ինչպէս պատահեց, վր 1927 թ. վերջում հարյուր հազարավոր գյուղացիներ կազմակերպեցին կոլեկտիվ տնտեսություններում, այսինքն, հակառակ գնացին դարերի պապենական առակին: Այս հարցին կորելի յե հաճախակի մոտավորապէս հետևյալ պատասխանը ոտանալ.—

—Ժողովուրդը հեղափոխության բնթացքում ավելի գիտակից դառաւ,—հասկացաւ կոլտնտեսություններէ սլուտը:

Մի քանիսն ևլ այդ պատասխանին ավելացնում են՝ — իզոր չե, վոր կոմունիստները և խորհրդային իշխանությունը տաւր տաւրի շարունակ ագիտացիա յեն տա-նում հոգուտ կոլտնտեսություններէ:

Այս պատասխանը ճիշտ կլինի, յեթե դա մոտավորապէս ձեակերպենք այսպէս.

—Զքավոր և միջակ գյուղացիությունը վորոշ տընտեսական հանգամանքների ցնշման տակ գիտակցեց տընտեսությունը կոլեկտիվորեն վարելու ոգուտը, իսկ կոմկուկակցությունը և խորհրդային իշխանությունն իրենց ագիտացիայով և դործնական ոգնությամբ ամբապընդում են այդ գիտակցությունը և ոժանդակում կոլտնտեսությունների շարժման աճման:

Կոլտնտշարժման մասին Կենտգործկոմի և ժողկոմ-
խորհրդի 1927 թ. մարտի 16-ի վորոշումն այսպես և բնո-
րոշում մասնատեսական հանգամանքները, վորոնք չքա-
վորներին և միջակերին մղում են դեպի կոլտնտեսու-
թյուններ։—

«Գյուղացիության դիֆերենցիացիայի (զաստիար-
գային շերտավորման) աճումը, արդյունաբերության
կողմից գյուղի ավելորդ ազդարնակչությանը կլանելու
հնարավորություն չլինելը, գյուղում մեծ քանակու-
թյան սակավազոր գյուղացիության դոյությունը, վո-
րոնք հնարավորություն չունեն անհատական (միայնակ)
կերպով բարձրացնել իրենց տնտեսությունը, գյուղա-
ցիության այդ խավերի ձգտումն՝ իրենց տնտեսությու-
նը լավացնելու և ազատազրկելու կուլակի շահագոր-
ծումից,— ահա այս բոլորը սակավազոր գյուղացիու-
թյան ավելի ակտիվ (գործաու) խավերին (առանձնա-
պես՝ գյուղական չքավորության) մղում են դեպի ի-
րենց տնտեսությունը կոլեկտիվացման յենթարկելու
ուղին։

Դրա հետ միասին, մեքենայացման զարգացումը,
և մասնավորապես հողագործության տեխնոլոգիա-
ցիան, նկատի ունենալով, վոր հնարավոր չե անհատա-
կան ձեով բացիոնալ (շահավետ և խելացի) կերպով ազ-
տագործել բարդ և թանկարժեք գյուղատնտեսական
մեքենաները,— սրանք ահա ստեղծում են կոլեկտիվ հո-
ղագործության զարգացման նոր կարևորագույն աղբյ-
ուրներ։ Աջակցելով գյուղացիական ավելի լայն խա-
վերին՝ ներգրավելու կոլտնտշարժման, գլխավորա-
պես պարզ ձևի մեքենատառագործական ընկերություն-
ների և հողը համայնորեն ոգտագործող ընկերություն-
ների մեջ, գյուղատնտեսության մեքենայացումը, դրա
հետ միասին տեխնիկական հիմք և ստեղծում կոլտնտշի-
նարարության համար»։

Հարց և ծաղում, տե՞ղք և արդյոք կոլտնտեսու-

Թյունները կադմակերպման համար ագիտացիա մղել
գլուղացիության մեջ, յերբ հիշված տնտեսական հան-
դամանքներն առանց վորեւ ագիտացիայի գլուղացիու-
թյան մղում են դեպի կոլտնեսություններ: Հարկավ՝
այդ տնտեսական հանդամանքները վճռողական նշանա-
կություն ունեն, ստիպյն, անհրաժեշտ և նաև ագիտա-
ցիան, լայց խելացի ագիտացիա, գլխավորապես՝ գոր-
ծով և որինակներով, վոչ թե դատարկ խոսքեր ասելով,
Բնհանրապես կոլեկտիվացման ոգտավետության մա-
սին:

Կոմկուտի XV համագումարում ընկ. Մոլոտովը՝
կուսակցության աշխատանքները գլուղում խնդիրները
մատին իր, դեկուցման մեջ հաղորդեց, վոր Հոգժողկո-
մատի տեղեկությունների համաձայն, ութ միլիոն չքա-
վոր և սակավազոր միջակ տնտեսություններ, շնորհիվ
իրենց մանրության միանգամայն անյեղ գրության մեջ
են գտնվում: Այդ տնտեսություններում իրենց ծախսե-
րը չեն արդարացնում անգամ ձիերը և հասարակ դու-
թանների դնումը, վորովհետև այդ ամենահասարակ
ինվենտարի համար շատ քիչ աշխատանք կա այդ փոքր
տնտեսության մեջ, կտմ. ինչպես ասում են՝ բավարար
բանվորական բեռնավորում չկա:

Մանր տնտեսության մեջ՝ համեմատած խոշոր տըն-
տեսության, — բերքատվությունն ել ցածր և, անատուն-
ներից ստացված յեկամուտն ել. մինչդեռ այնտեղ ավելի
մեծ չափով մարդկային աշխատանք և կորչում իզուր,
քան խոշոր տնտեսության մեջ:

Վերցնենք հինգ մանր տնտեսություններ գլուղում
և գլուղատնտեսի ոգնությամբ հաշվենք, թե վորքան և
վճարված յեղան և գութանին, տարեկան վորքան արծի
յեզի պահպանման ծախսքը, և ապա դրա կողքին դնենք
այդ նույն տնտեսությունից ստացված տարեկան յեկա-
մուտը, այդ յեկամուտից դուրս դալով յեղան ու գու-
թանի աշխատանքին հասնող բաժինը, — համեմատենք

ինվենտարի գնման և պահպանման ծախքերին: Դրանից հետո նույն այդ գործողությունը կատարենք արդեն ամբողջական կոլտնտեսության վերաբերյալ: Սոցոր և մանր տնտեսությունների վերաբերյալ կենդանի որինակներով կատարված ինվենտարի յեկամուտի այդ գործնական հաշիվներն ամենից լավ կհամոզեն լսողներին՝ անցնելու խոշոր տնտեսությունների:

Որինակի համար, Քանաքեռ կամ Դավալու գյուղի չքավորներին հարուստ գյուղացիներն «ոգնում» են ինվենտարով (դուխանով կամ յեղով) և սերմով, այդ «ոգնության» համար չքավորն ընկնում է իրեն «ոգնողի» շահագործման տակ՝ նրա համար զանազան ձրի աշխատանքներ կատարելով: Հարեան գյուղում չքավորները կազմակերպել են հողը համայնորեն մշակող ընկերություն կամ արտել, վորը ստացել է արակառոր ու սերմանման վարել, և այսպիսով արտելն «պարտք է վերցրել» պետությունից՝ կոոպերատիվ միության միջոցով: Յեթե կոլտնտեսության անգամներն իրենց մտքում դնեն՝ ինչ գնով էլ ուզում է լինի, պետք է ազատվել կարիքից և կուլակի շահագործումից, — յերկու կամ յերեք տարի իրենց տնտեսություններն ընկերային համայնական ձևով վարելուց հետո արդեն 15-18 փութ ավել բերք կստանան մի հեկտար հողից: Բերքի այդ բարձրացումով կարելի չէ վճարել պետությունից կամ կոոպերացիայից վերցված փոխառության տոկոսները և այն գումարը, վորն անհրաժեշտ է պարտքերն արտոնյալ կերպով վճարելու համար: Միանգամայն պարզ է Քանաքեռի և Դավալուի չքավոր գյուղացիների համար, վոր նրանք յերբ սեփական աչքերով տեսան կոլտնտեսությունների գործնական ոգուտը, այլևս հարկավոր չէ նրանց խոսքերով համոզել կոլտնտեսությունների ոգուտի մասին: Տեսան, պրծա՛յլ գնաց:

Գյուղացիական տնտեսության կոլեկտիվացման այդպիսի մի ագիտացիայի մասին ընկ. Ստալինը հա-

դորդեց. Համկոմկուսի XV համագումարում տված դե-
կլարացիան մեջ: Նա կարգաց Ուկրաինայի մի շարք դյու-
ղերի չքավորների նամակը: Այդ նամակում ասված էր,
թե ինչպես մոտակա խորհրդային տնտեսությունն աղա-
տեց իրենց կուլակների շահագործումից, — արակատրոնե-
րով հերկելով նրանց վարելահողը և ցանկալի բնափր սեր-
ձացու:

«Տրակտորների այդ աշխատանքից հետո, — գրում են
դյուղացիները, — մենք չենք ուզում այլևս չքավորական
մանր տնտեսություններ ունենալ, այլ վորոշեցինք կապ-
մակերպել համայնացված տրակտորային տնտեսու-
թյուն, ուր առանձին մանր կտորներով ցանքեր չեն լի-
նելու»:

Սա 1927 թվին էր: 1929 թ. սկզբին պետական
և կոոպերատիվ ձեռնարկությունների կողմից կապմա-
կերպված են մի քանի տասնյակ տրակտորային վար-
ձակայաններ՝ ամբողջ դյուղերի հոգերը մշակելու հա-
մար: Առաջիկա չինգ տարվա ընթացքում այդպիսի
տրակտորային կայանների քանակն աճելու յե աչիքան
մեծ չափով, վոր դրանք կդառնան դյուղատնտեսու-
թյան կոլեկտիվացման ամենահամողիչ ազդեցատու-
ները, նրա ամենագորեղ շարժիչներից մեկը:

Արդեն իսկ ներկայումս, ամեն տեղ, ուր տրակտո-
րային վարձակայանների մասին լուրեր են լսվում, —
սկսվում է յեռանդուն քննվել տրակտորները դյուղ բե-
րել տալու հարցը: Հոսկանալի յե, վոր տրակտորներ
բերելուն կողմնակից են չքավորները, իսկ զեմ են կու-
լակները, վորոնք շահագործում են բանվոր անասուններ
չունեցող չքավորներին: Կուլակները վախեցնում, սուտ
լուրեր են տարածում, վոր իրր թե հոյի համայնական
մշակումը վնասարեք է: Միջակները տատանվում են:
Ահա այստեղ է, վոր կուսակցական կազմակերպությու-
նը պեաք է վոչ թե միայն բանավոր ազդեցությամբ,
այլ գործով լուծում տա միջակների կոսկածանմուս-

թիան և հերքի կուլակների տարածած հերհուրանքները: Դա պետք է անել հետեյալ ճանապարհով:—Տեղերում, լավ դրված կոլտնտեսություններում հրավիրել կազմակերպված և վոչ-կազմակերպված չֆալսրների գործնական տեսակցություն: Թող իրենք, կոլտնտեսություններում կազմակերպված չքավորները այդ տեսակցությունների միջոցին պարզ ու գեղացաժարի ուսումեն վոչ կազմակերպվածներին, թե նրանք ինչ ելին մտածում կոլտնտեսություն կազմակերպելուց առաջ, ինչու նրանք կազմակերպեցին հողի համայնական ոգտապարմման բնկերություն, վոչ թե արտել, ինչպես գրեցին և գրանցեցին իրենց կանոնադրությունը, ինչ նպատակով և վորտեղից վարկեր ստացան և ինչպես են վճարելու վարկով ստացած պարտքը:

Կուլկտիվացման համար աշդպիսի գործնական ագլտացիա յե հանդիսանալու լայն գյուղացիական մասունների ժողովներում, անկուսակցական կոնֆերանսներում և անգամ խորհուրդների շրջանային համագումարներում սրդեմ կազմակերպված կոլտնտեսության տնտեսական դրության մասին արվող գեկուցումները: Առանձնապես անհրաժեշտ է այդպիսի գեկուցումներ դնել չքավորական ժողովներում, ուր և մանրամասն ցույցմունքներ տալ այն մասին, թե ինչպես պետք է անցնել կոլտնտեսության կազմակերպման, ում պետք է դիմել այդ գործում աջակցություն ստանալու համար:

Կոլտնտեսությունների շինարարության գործում անհրաժեշտ է հրավիրել նաև կոոպերացիային և խորհուրդներին կից չքավորական խմբակների ուչադրությունը: Չքավորի ոգնությունը չքավորին,—սա դատաւարդային ոգնություն է:

Անհրաժեշտ է ձգտել նաև այն բանին, վոր տեղական շրջանային ցուցահանդեսներում, ինչպես հարկն է, ներկայացվեն և խելացիորեն բացատրվեն կոլտնտեսությունների գյուղատնտեսական և տնտեսական նվա-

ճումարը: Անհրաժեշտ է ամեն կերպ, չըջանալին պատի-
յրազրի կամ գաղափարական թերթերի միջոցով պարզա-
բանել և հրապարակել կոլանտեսուլթյան նվաճումները
և կենդանի որինականերով ցույց տալ նրանց սպասվե-
լիքները: — սա կոլեկտիվացման համար ազիտացի-
այի լավագույն միջոցն է: Պետք է խուսափել կոլեկ-
տիվացման սպան ազիտացիա մղելու «ընդհանրա-
պես», առանց գյուղացիության հետաքրքրող վարու-
թյունակներ բերելու:

Ինքն ըստ ինքյան հասկանալի չէ, վոր կոլեկտի-
վացման սպան տարաբարձ ազիտացիան (թերթերի
հոգիածներ, դրքույկներ) պետք է առաջին անգը բանի
դյուզի խրճիթ-ընթերցարանների, կարմիր անկյուն-
ների և այլ կուլտ-կրթական հիմնարկների ծրա-
դրների մեջ:

Ինչի՞ մասին պետք է հիշեցնել կուսակցական և
անկուսակցական սպիտատորներին: Նախ և առաջ
խոսքը չպետք է տարբերվի զործից: Յեթե վորևէ բջիջ
կամ չրջկամ յեռանդուն կերպով ազիտացիա չէ տանում
կոլեկտիվացման համար, իսկ դրա հետ միասին վորևէ
աջակցություն ցույց չի տալիս արդեն դոյություն ու-
նեցող և նոր կազմակերպվող կոլանտեսուլթյուններին,
սպա սովելի լավ է, վոր նրանք ամենևին ազիտացիա
չմղեն, վորպեսզի չարժանանան դատարկախոսության
մեղադրանքին: Յերկրորդ, ազիտացիայի միջոցին կու-
սովարության, կոոպերացիայի և կուսակցության կող-
մից անիրագործելի խոստումներ չանել: Զպետք է խու-
սումներ տալ վարկի, սերմացույի և այլ վիճատվու-
թյունների համար, առանց այդ մասին նախապես հա-
մարտատարան կազմակերպությունների պաշտոնական
համաձայնությունն ունենալու: Անիրագործելի խոս-
տումներ տալ: — նշանակում է վարկաբեկել թե իբեն
և թե այն մարմիններին, վորոնց անունից խոստում
է արվում:

ինչով պետք է արտահայտվի շրջկամների և բջիջ-
ների գործնական կազմակերպված ոգևորությունը՝ նոր
կազմակերպվող կոլտնտեսությունների:

Նախ և առաջ անհրաժեշտ է հենց առաջին քայլերից
գործի լծել մոտակա շրջանային կամ կոոպերատիվի
գյուղատնտեսին և նրա մասնակցությամբ խնամքով
քննության տանել կոլտնտեսության կազմակերպելու
բոլոր հիմնական հարցերն ու պայմանները: Անհրա-
ժեշտ է նաև առաջին հերթին պարզարանել այն հարցը,
թե կարող ե արդյոք նոր կազմակերպվող կոլտնտե-
սությունը վարել ստանալ և ինչ նպատակի պետք է ող-
տագործել այդ վարկը, վորպեսզի գրանից ստացված
ոգուտը վոչ միայն ծածկի վարկի տոկոսները, այլև
կարելի լինի շուտափույթ կերպով ծածկել նաև վարկը:
Առանձնապես ուշադիր կերպով պետք է կշռադատել և
հաշվի առնել ամեն ինչ՝ նոր կազմակերպվող կոլտնտե-
սության համար տրակտոր կամ վորևե քանգործիք
մեքենա գնելիս: Յեթե պարզվի, վոր այդ մեքենան
տարվա ընթացքում մեծ մասամբ կանգնած և լինելու
անգործ, ապա լավ է հետաձգել գնումը, մինչև պար-
զվի մեքենայի լրիվ բանվորական բեռնավորման հնա-
րավորությունը (որինակ, տրակտորի ոգտագործումն
վորպես շարժիչ ուժի վորևե արտադրության կամ
գյուղատնտեսական մթերքների վերամշակման հա-
մար):

Նաև կազմակերպվող կոլտնտեսության կաշուն կեն-
սունակություն տալու գործում հսկայական և հաճախ
վնասված նշանակություն ունի նրա կանսնադրու-
թյունը: Կամավոր (վոչ պետական) կազմակերպու-
թյան համար կանոնադրությունը նույն նշանակու-
թյունն ունի, ինչպիսին ունի որենքը պետության մեջ:
Յեթե կանոնադրությունը գրված է անհասկանալի,
դժվար լեզվով, — դա կարող է խախտվել անգամ վոչ
գիտավորյալ կերպով, թյուրիմացաբար: Կանոնադրու-

Թյուներ չհասկանալու պատճառով հաճախ Թյուրքիմացություններ և խառնաշփոթություններ են առաջանում կոլտնտեսությունում: Կանոնադրությունն անհասկանալի դրված լինելու դեպքում կոլտնտեսության ունեւորու ճարպիկ անդամները հեշտությամբ կարող են կոլտնտեսության չքափոր անդամներին յենթարկել իրենց՝ անհասկանալի դրված կանոնադրության կետերը սխալ մեկնարանելու միջոցով:

Վեջ մի կերպ չպետք և կազմակերպվել, այսպես կռչված, նորմալ կանոնադրությամբ, առանց աջդպրութիւն խորը և ուշադրությամբ քննության առնելու, առանց կանոնադրության յուրաքանչյուր կետը հասկանալի դարձնելու, վորպեսզի վեջ մի կասկած չառաջանա կոլտնտեսության տարագա անդամի մեջ: Առանձնապէս, այդ տեսակետից անհրաժեշտ և պարզաբանել արտադրական միջոցների համայնացման այն առաւելմանի նշանակությունն ու հետեւանքները, վորին համաձայնվել են հիմնադիրները: Լրիվ և միանգամայն պարզ համաձայնության պետք և զուր նաեւ աշխատանքի կազմակերպման և ընդհանուր արտադրության միջերջները բաշխելու հարցերի շուրջը: Հենց այդ հոգի վրա ծաղած Թյուրքիմացությունները հանդիսանում են կոլտնտեսությունների քայքայման գլխավոր պատճառը: Համկոմկուսի բօթիցների տմեկալայն աջակցությունը՝ կանոնադրությունը ստանալու կամ նախագիծը կազմելու և պարզաբանելու գործում՝ հանդիսանում ե կոլտնտեսության կազմակերպման կարեւորագույն խնդիրներից մեկը: Ինքն ըստ ինքյան հասկանալի չե, վոր կանոնադրության պարզաբանման և ընդհանրապէս կոլտնտեսության կազմակերպման այդ գործում բջիջը կամ չբջիջը պետք և տնայայմանորեն մասնակից դարձնի Գյուղկոոպերացիայի կամ Կոլտնտէկնտըսնի ներկայացուցչին:

Միության կենտրոնակության և կայունության վրէժ պակաս կարեւոր պայմանը,—լինի դա հողը համայնորեն սղտապործող բնակչություն, արտել կամ կամուս,—հանդիսանում և կոլտնտեսության անդամների խելացի և լավ ընտրությունը՝ ինչպես նրա կազմակերպման, նույնպես և կոլտնտեսության անդամների քանակի հետագա աճման ընթացքում։ Այս իմաստով անհրաժեշտ և ձգտել վրէժի անդամների քանակին սօվխլացնելուն, այլ հետեւել դրանց վորակին։

Սկզբից, դեռ եւս կանոնադրությունը գրանցելուց առաջ, համկոմկուսի շրջկոմը կամ քջիք պետք և հետեւեն, վորպեսզի համաձայն ԽՍՀՄ կառավարության 1927 թ. մարտի 16-ի վորոշման, հիմնադիրների կազմի մեջ լինեն 10-ից վրէժ պակաս բնաւնիքներ կամ տնտեսություններ։ Այդ սրենքը նախազգուշացնում և ունեւոր և հարուստ մտալի բարեկամներից բաղկացած կուլտնտեսություն կազմակերպելու հնարավորությունը, վորոնք կոլտնտեսություն են կազմակերպում ձեւականորեն, թղթի վրա, նպատակ ունենալով սղտապործել պետության վանաղան արտոնությունները։ Որենքի այդցուցմունքները նաեւ այլ նշանակություն ունեն։ 5-6 բուսնիքներից բաղկացած շատ փոքրիկ կոլտնտեսությունն իր գորեղությամբ շատ քիչ և տարբերվում մեկ ուժեղ անհատական տնտեսությունից։ Այդ պատճառով խոշոր կոլտնտեսություններ կազմակերպելու խնդիրը հանդիսանում և կոլտնաշինարարության ամենակարեւոր հարցերից մեկը։ Այնուհետեւ պետք և հետեւել, վորպեսզի հիմնադիրների մեջ չլինեն կուլակներ իրերկայացուցիչները, մանաւանդ, յերբ վրանք կազմում են հիմնադիրների մեծ մասը։ Նման դեպքում կոլտնտեսության իրական և միակ տերը կլինի կուլակը, իսկ սա, իհարկե, անթույլատրելի ք։ Սակայն չի կարելի նաեւ այդ վործում շտապել և վրէժ-մտածված ու հիմնավորված կերպով մեղադրել հիմնադիրներին այն բա-

նում, վոր նրանք կոյանտեսություն են կազմակերպում, յեղնելով կուլակային շահերից: Հարկավոր է մանրամասնորեն ստուգել այդ կասկածները: Կոյտեստեսության հիմնադիրներին, ևս առավել խորհրդի անդամների թվում չպետք է թույլ տալ աշխարհի անձանց ներկայությունը, վորոնք զերկված են խորհուրդներում ընտրելու իրավունքից: Որենքի այդ ցուցմունքներին հետևելով հնարավոր է կանխել կուլակների ձգտումն՝ կոյանտշարժումն ոգտագործելու իրենց շահերին:

Բացի որենքի հիշված կետերին հետևելուց, անհրաժեշտ է կոյանտեսության անդամների ընտրության միջոցին նկատի ունենալ, վոր կոլտնտեսություններն իրենց վերապահված բոլոր արտոնություններով միասին հանդիսանում են վոչ քե գյուղի ունեորի, այլ չփավորության և սակավագոր միջակներին ռգնելու միջոցը: Ուստի և կոյանտեսության կազմակերպման ընթացքում չպետք է տարվել նրանով, վոր ունեորի ընդունելությամբ ամրացվում է կոլեկտիվի անտեսությունը: Ունեորն իրեն ունեցածը ձեռքից բաց չի թողնի, իսկ յեթե նրան սկսեն սեխմել, նա պետք է կողմնակիցներ հավաքի իր շուրջը, այն դեպքում կոլտնտեսությունում անխուսափելի յե ներքին կռիվը, վորի հետևանքով սովորաբար կամ քայքայվում է կոյանտեսությունը, կամ դուրս են վռնդվում հարուստ հակառակուրդները: Իհարկե, յեթե Համկոմկուսի բջիջը և կոոպրատիվի հրահանգիչը խելացի միջամտություն ունենա, կարող է դուրս վռնդվել նաև խառնաշփոթության հանցավորը, սակայն ամենից լավ է հենց սկզբից «այժին չթեղնել բոստան մտնի»: Սա ավելի լավ է ուհեշտ, քան նրան աշխտեղից հանելը:

Կոյանտեսության մեջ պետք է ընդունվեն հետևյալ անձինք.— ա. Գուլքային շատ թե քիչ համասարություն ունեցողները, բ. աշխատունակները և դեպի աշխատանքը բարեխիղճ վերաբերմունք ունեցողները և գ.

Հասարակական վարկեցողություն ունեցողները. սա-
անհրաժեշտ է նրա համար, վորովհետև խարդախանք-
ներն ալիկի մեծ քայքայիչ հետեանքներ են ունենում
կոլտնտեսություններում, քան վորեւ մի այլ առի:

Իսկ ինչ վերաբերում է աշխարհի հանդամանքներին,
ինչպիսին է մեծ թվով անաշխատունակ անձինք ունե-
ցող բաղմանդամ ընտանիքներ ունենալը, ապա սա չի
կարող պատճառ լինել կոլտնտեսության մեջ չբնութե-
ւուն: Կոլտնտեսությունում աշխատանքի կազմակերպ-
ման և նրա տնտեսության արտադրանքի բաշխման կա-
նոնները պետք է հիմնված լինեն յուրաքանչյուր անդամի
անձնական շահագրգռման վրա: Այդ կանոնները յե-
րաշխիք են հանդիսանում նաև այն բանին, վոր քիչ
թվով աշխատավորներ ունեցող մեծ ընտանիքը, ինչ-
պես ասում են «վոչ վոքի կուլ չի սա»: Իհարկե կոլ-
տնտեսության կանոնադրությունը և նրա ընդհանուր
ժողովը պետք է վորոշ հասարակական ուղնաթիւն
ցույց տա և ցույց է տալիս նման ընտանիքներին, սա-
կայն չի կարելի այդպիսի հասարակական բարեգործու-
թյուններ շեշտել կոլտնտեսությունների կանոնադրու-
թյան մեջ: Նոր տնտեսական քաղաքականության պայ-
մաններում դժվար է իրականացնել «աշխատել ըստ բն-
դունակության» և «բաշխել ըստ պահանջների» կա-
նոնները: Ներկա պայմաններում տնտեսական աճման և
կոլտնտեսության ամրապնդման շարժիչ ուժը հանդի-
սանում է նրա յուրաքանչյուր անդամի անձնական նյու-
թական շահագրգռումը:

Կոլտնտեսությունում ներքին կենցաղային անկա-
նոնությունները հանդիսանում են կոլտնտշարժման ա-
մենաեական բացասական կողմերը: Այդ անկարգու-
թյունները գլխավորապես սկսվում են կոլտնտեսու-
թյան կին անդամների միջև, հիմք ունենալով կանանց
հատուկ կապվածությունն իրեն տնտեսության: Այդ
ստրկական կապվածությունն՝ իր խոհանոցին, իրեն

հերթին պայմանավորված է կանանց դարեւոր ճորտացումով: Այդ հիմնական նախապաշարման դեմ անհրաժեշտ է վաղ միայն դրքի ընդհանուր ազիտացիան, այլ կանանց կենդանի և հատուկ ազիտացիան: Այստեղ միայն կամուսնիտ—գեղջիկահին՝ ինքն անցնելով այդ ճորտությունից ազատագրվելու հոգեբանական հեղաշրջման ուղին, —կարող է այդ մասին խոսել թե սրտանց և թե համոզեցուցիչ: Կեղջիկահին ազիտացիան — գեղջիկահիների միջև, նրանց հետ սրտանց զրույցներ տաննալը պետք է դառնա ջրջանային կին կազմակերպչի կամ գավկամի կինրամհի անմիջական խնդիրը՝ կուսնատեսության կազմակերպելու, կամ ընկերությունը կամուսնայի և արտելի վերածելու գործում:

Կուսնատեսություններում կանանց մեջ աշխատանքների ուժեղացումն անհրաժեշտ է վաղ միայն նրա համար, վոր դա խաղաղեցնում է կուսնատեսության ներքին կենցաղը, այլև նրա համար, վոր կուսնատեսությունները թե տեսականորեն և թե գործնականում հանդիսանում են նոր կենցաղի ստղմերը գյուղում: Կուսնատեսության կանայք պետք է բավականաչափ նախապատրաստված լինեն նրա համար, վորպեսզի գաւնան նոր սոցիալիստական կենցաղի պիտներները և նախաձեռնողները: Կուսնատեսության կանայք պետք է լինեն հասարակական անդի, հասարակական լիպցատների, և վոր գլխավորն է — յերեխաների հասարակական դաստիարակման առաջին նախաձեռնողները: Ներկայումս հաճախ գործը հակառակն է ընթանում, — աղամարդիկ կոզմնակից են կուսնատեսություններում կենցաղի համայնացման, իսկ կանայք հակառակ կոզմն են քաշում:

Յեթե գյուղում կանանց մեջ աշխատանք տանելը նպատակ ունի ազատագրել նրանց կենցաղային սուրկացումից, ապա դրա համար ամելի լավ հենարաններ չկան, քան համայնացված կենցաղով կուսնատեսու-

թյունները: Կինրաժինները պետք է բոլոր կոլանտեսու-
թյունները վերածեն այգպիսի հենարանների:

Հիմնադիրներ ընտրելուց և կանոնադրությունը
քննելուց ու պարզարանելուց հետո, պետք է դիմել դա-
մատային հոգրածնին, վորպեսդի միանգամից հենց հո-
ղաշինարարման յենթարկի կազմակերպվող կոլանտե-
սությունը և առանձին տեղում հող տրամադրի: Կոլ-
անտշինարարության բազմամյա փորձն անվիճելիորեն
սպաշույցում է, վոր անհրաժեշտ է հողաշինարարում
կատարել, վորպիսին ապահովում է կոլանտեսության՝
նրա անդամների միջև ուսաջացած ամենաչնչին թյու-
րիմացության հետևանքով արագ քայքայվելուց: Իսկ
այսպիսի թյուրիմացություններն անխուսափելի յեն,
բանի դեռ մարդիկ չեն սովորել կոլեկտիվ աշխատանքի:
Հողաշինարարության գործին պետք է մասնակցի գյու-
ղատնտեսը, վորը կպարզարանի անտեսության ամելի
չահավետ ուղղությունը և՝ թե ինչ պետք է մշակել
ավյալ հողամասում: Ինքն ըստ ինքյան հասկանալի յե,
վոր անտեսության ծրագիրը պետք է հաշվի առնի՝
ինչպես ավյալ շրջանի գյուղատնտեսության բնդհանուր
ուղղությունը, նույնպես և տեղական շուկան ու ամելի
լայն շուկայում չահավետ աշխատելու կամ արտահա-
նելու հնարավորությունը:

Նպասակահարմար և ոգտավետ է կոլտնտշիւարա-
բության մասնակից դարձնել գյուղացիական փոխոց-
կումներին, տեղական կոոպերատիվ կազմակերպու-
թյունների վարչություններին և գյուղ-անտառ աշխա-
տավորների միության: Գյուղական Փոխողկոմների ա-
մենակարևոր խնդիրներից մեկը չքավորության կոո-
պերացումը և կոլեկտիվացումն է: Իրավործելով այդ
հասարակական խնդիրը, Փոխողկոմները կարող են և
պետք է իրենց միջոցներից ոգնեն գյուղի չքավորու-
թյան, վորը ձգտում է դեպի կոլանտեսություն, սա-
կայն վորը վոչինչ չունի բացի մի դույզ ձեռներից:

կոլտնտեսութեան մասնէլ ցանկացող չքավորներին եւ րատրակներին տյղպիտի ողնութեան կարող են եւ պետք ե ցույց տան դյուղատնտեսական եւ սպառողական կոտպերատիվները: Այդ ողնութեանը պետք ե արտահայտի նրանով, վոր Գյուղփոկերը ե կոտպերատիվները չքավորական կոտպերացման Փոնպից վորոշ դումար են մուծում նոր կազմակերպվող կոլտնտեսութեան նրա չունեոր անդամի վայայվմարի դիմաց:

Գյուղատնտա աշխատավորների Արհմիութեան տեղական մարմինները նույնպես կարող են եւ պետք ե դանապան աջակցութեան ցույց տան կազմակերպվող կոլտնտեսութեան, յետե վոչ նյութատես, ապա կազմակերպչորեն: Այդ ողնութեանը պետք ե կայանա նրանում, վոր որինակ, միութեանը կարող ե իր անդամ դյուղատնտեսին պրոֆեսիոնալ դիպցիպլինայի կարգով դործուղել կոլտնտեսութեան նրա տնտեսական ծրագիրը կազմելու կամ դյուղատնտեսական խորհուրդներ ու ցուցմունքներ տալու:

Շրջկոմի կամ բջիջի քարտուղարը պետք ե ամեն կերպ աջակցեն կոլտնտեսութեան նրա կանոնադրութեանը դրանցելու, հողաշինարարութեան ե վարկեր ստանալու դործում:

Նոր կոլտնտեսութեան դոյութեան առաջին շրջանում անհրաժեշտ ե հետեել, վոր դյուղկոտպերայի տեղական միութեանը վոչ միայն ողնի նրան կազմակերպելու իր հրահանգչի մասնակցութեամբ, այլե հենց սկզբից տնտեսապես շահադրգուի կոլտնտեսութեան, վորպեսզի վերջինս անդամադրվի միութեան: Վոչ մի դեպքում չի կարելի թույլ տալ, վոր կոլտնտեսութեան անդամակցութեանը միութեանը սահմանափակվի միայն նրա միակողմանի ակտիվութեամբ, այսինքն անդամավմարներ մուծելով:

Յետե նոր կոլտնտեսութեանը անդամադրվում ե դյուղատնտեսական վարկային ընկերութեան, ապա

զավկոմը կամ չրջկոմը պետք է համապատասխան ֆրակցիայի միջոցով հետեի, վորպեսզի կոլտնտեսությունը վոչ մի տեսակետից չհավասարվի ընկերության անհատական անդամին, մանավանդ՝ վարկ ստանալու գործում: Իհարկե նման դեպքերում չի կարելի գուտ վարչական միջոցներով ազդել վարկային ընկերության վարչության վրա, այլ պետք է դործել ընկերության կանոնադրության մեջ նախատեսված կարգով:

Ընդհանուր առմամբ, կոլտնտեսության գոյության առաջին շրջանում, քանի նա չի ամրապնդվել ներքնապես և տնտեսապես, պետք է նրան շրջապատել բջիջի կամ չրջկոմի կողմից ընկերական ուշադրության և աջակցության միջնորդրումով, այդ ուշադրությունը չվերածելով անգործնական ավելորդախոսության:

3. ԻՆԶՊԵՍ ՊԵՏՔ Ե ՂԵԿԱՎԱՐԵԼ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Կոլտնտչարժման նկատմամբ կուսակցության ճիշտ դեկավարումն իրագործելու և նրան գործնական աջակցություն ցույց տալու ամենակարևոր պայմանը հանդիսանում է՝ Համկոմկուսի գյուղական բջիջների և շրջկոմների կենդանի կապը՝ սվյավ շրջանի կոլտրնտեսությունների հետ:

Այս այրուբեհական ճշմարտությունը բոլոր բջիջների և շրջկոմների համար էլ հասկանալի է: Ռուսոտտանի Սմոլենսկու նահանգում 1927 թ. կատարված կոլտնտեսությունների հետազոտումը պարզեց, վոր 126 կոլտնտեսությունից 58-ը «միանգամայն կտրված են յեղել տեղական կուսակցական, խորհրդային և հասարակական կազմակերպություններից»: Մոտավորապես նույնպիսի պատկեր է յերևան հանված նաև մի շարք այլ նահանգներում:

Կոլտնտչարժման այդ կտրվածության մեջ հանցավոր են վոչ միայն գյուղի խորհրդային, կուսակցական

և հասարակական կազմակերպությունները, այլև հենց իրենք՝ կոյանտեսությունները, հանձինս իրենց խորհուրդների: Յեկոս ստավել, Համկ.կ. գյուղըրջիջներն ու չըջկոմներն չպետք է արգարանան, բերելով այն առածը, թե «մինչև յերեխան լաց չլինի,—մայրը կաթ չի տա»: Վոչ մի արժեք չունի այն մայրը, վորն յերեխայի համար մոռածում է միայն այն ժամանակ, յերբ յերեխան լաց է լինում: Գյուղըրջիջները և չըջկոմները պետք է կապ հաստատեն կոյանտեսությունների հետ անդամ այն դեպքում, յեթե գրան չի ձգտում ինքը՝ կոյանտեսությունը: Նման դեպքերում պետք է ավելի ձգտել կապ հաստատելու աշխարհի կոյանտեսությունների հետ, վորպէսզի իմացի, թե նրա կարիսմության պատճառ կոյանտեսության հակա-հասարակական թեքում ունենալը կամ ներսից նրա վրա հակախորհրդային ազդեցություն լինելը չե՞ արդյոք: Յեթե դա աշխատես է, ապա պետք է անմիջապես ուղղել հակա-հասարակական թեքումը և վերացնել հակախորհրդային ազդեցությունը:

Կոյանտեսությունների, ինչպես և յուրաքանչյուր խորհրդային և հասարակական կազմակերպության նրկատմամբ կուսակցական գեկափարությունը նպատակ ունի նրանց աճումն ու զարգացումն ուղղել սոցիալիստական շինարարության ուղիով, կապիտալիստական տարրերի գեմ պայքարելու ուղիով,—իսկ ներկա դեպքում՝ պայքարելու չքովորության վրա կուլակային ազդեցության և աշխարհայնորության կուլակի կողմից շահագործելու դեմ:

Սակայն աշխարհայնորության կարելի չէ հառնել վոչ բոլոր ուղիներով, այսինքն, գեկափարման բոլոր միջոցների գործադրումով, գեկափարման մի քանի միջոցների գործադրումը հանդամ է կապիտալիստական տարրերի ազդեցության ամբաղնդման: Այդ պատճառով էլ անհրաժեշտ է մաքրամասնորեն կանգ առնել

այն հարցի վրա, թե ինչպես և ինչպիսի միջոցներով պետք է կենսագործել կուսակալափարությունը կոլտրնտեռությունների նկատմամբ, այլ կերպ ասած՝ ինչ և պետք անել և ինչ չանել այդ ուղղությամբ:

Ամենից առաջ անհրաժեշտ է հիշեցնել Վ. Ի. Լենինի հրահանգը գյուղի աշխատակիցներին. —

— Չհամարձակվել հրամայել:

Վաղուց արդեն, դեռ 1919 թ. և արձակված այս հրամանը, բայց մի քանի խույ անկյուններում առանձին կոմունիստները, յինուժ են նաև ամբողջ բջիջներ, վոր դեռևս կուսակցական ղեկավարությունը հասկանում են վորպես հրաման և վարչական ճնշում:

Զուրաբանչյուր կոմունիստ, վորը շարունակում է հրամայել և վարչական միջոցներ՝ գործադրել այնպեղ, ուր հարկավոր է գործնական ունություն և քնկերական պարզարձանում, — պետք է համկոմկուսի բջիջի կողմից վորակավորվի վորպես վարկարեկիչ մարդ՝ թեկուզ անպիտակցարար, վորպես՝ գյուղացիական չքավորա՝ միջակային մասսաների և կոմկուսակցության, հեռաւարար պրոլետարիատի հետ մերձեցման կազմաւորւծում. համենայն դեպս, անհրաժեշտ է նման կոմունիստին հեռացնել գյուղական աշխատանքներից: Սայեր պահանջում Վ. Ի. Լենինը նման «հրամանատուների» նկատմամբ:

Անհրաժեշտ է գյուղի հասարակական կազմակերպությունների ղեկավարման ձևերի նկատմամբ կուսակցության տված հրահանգները խախտող կոմունիստին պատասխանատուության յենթարկել վոչ միայն այն դեպքում, յերբ նա ինքն է խախտում այդ ցույցմունքները, այլև այն դեպքում, յերբ նա խմանալով՝ չի բողոքում այն հրամանների և ձիւք տալու դեմ, վորոնք գործադրում են անկուսակցական ծառայողները քամ տեղական խորհրդային մարմինների ընտրովի աշխատակիցները:

Վերցնենք մի այսպիսի որինակ: Գյուլգիւորհրդի անկուսակցական նախագահն, կամ մի այլ իշխանավոր խառնվում է կոլտնտեսութեան ներքին գործերին և կուպիտ հրամաններ են արձակում, վորի հետեւքով անդամները այլևս կոլտնտեսութեանը չեն համարում իրենց սեփական տնտեսութեանը, այլ՝ պետական: Մտադեն վնասակար է: Բայց ամէլի վնասակար է այն, յերբ այդ հրամանները վնասում կամ քայքայում են կոլեկտիվ տնտեսութեանը: Այժմ յենթադրենք, վոր կոմունիստը գիտե անկուսակցական իշխանավորի այդպիսի վնասակար և քայքայիչ վերաբերմունքը կոլտնտեսութեան նկատմար, բայց վոչ մի միջոցի չի գիտում, այսինքն՝ վորձ չի տնում մատնանչել անկուսակցականին նրա սխալ գործունեութեանը և այդ մասին չի տեղեկացնում բջիջին: Կուսակցական հրահանգների խախտման նկատմամբ այդպիսի անտարբեր կոմունիստին անհրաժեշտ է կարգի հրավիրել: Իսկ ինչ վերաբերում է կուսակցական և անկուսակցական «հրամանատարներին», ապա նրանց հրամայելու և ձիգ տալու մասին, — մանավանդ այն դեպքում, յերբ այդպիսիները տնտեսական վնաս են հասցնում կոլտնտեսութեան, — անհրաժեշտ է հաղորդել դավկոմին կամ անմիջապէս Բանդուլդտեսութեան Բողոքների Բյուրոյին՝ նրանց դատական կամ վարչական պատասխանատւութեան յենթարկելու համար:

Համկոմկուսի բջիջը կամ յուրաքանչյուր առանձին կոմունիստը, վորպէս այդպիսին, այսինքն՝ յեթե նա համապատասխան պաշտոնատար անձ չէ, — չպետք է վարչական միջամտութիւն ունենա կոլտնտեսութեան վերաբերմամբ անգամ այն դեպքում, յեթե նրան թրվում է, վոր տվյալ կոլտնտեսութեանը խախտում է խորհրդային որենքները: Հանցագործութեանը կանխելը համապատասխան վարչական մարմինների գործն է: Իսկ Համկոմկուսի բջիջի և առանձին կոմունիստների

խնդիրն ե՛ւ հանցագործութեան կամ որեւոր խախտման մասին հաղորդել համապատասխան մարմիններին, ի հարկե աշխատելով միանգամայն վերացնել այդ աւարքները:

Հրամայել չի կարելի: Սակայն, այդ դեպքում ինչպե՞ս իրականացել ղեկավարութիւնը: Վ. Ի. Լենինը այդ հարցին եւ միանգամայն պարզ պատասխան ե տվել: Համկոմկուսի VIII համագումարին միջակ գյուղացիութեան առթիւ, նրա տաղարկած բանաձեւը կուսդեկավարութիւնը հիմնում ե միջակ գյուղացիութեան նրկատմամբ զաղափարական ներգործութեան ունենալու, նրա հետ գործնական համաձայնութեան դալու ե նրկան ղիճումներ անելու վրա: Հասկանալի չե, վոր այդ հիմունքներով ել պետք ե տարվի նաե կոլտնտեսութեանների ղեկավարութիւնը, վորպես գյուղացիական չքովոր-միջակային կազմակերպութիւնների:

Համբերաւար ե հասկանալի պարգաբանելու առաջարկվող ձեռնարկումների քցտակարութիւնը, որինակ բերելով կոլտնտեսութեանների փորձը. մատնանշել կոլտնտեսութեանների կողմից կատարվող սխալների հնարավոր վատ հետեւանքները, սակայն ստանց հրամանների ե սպառնալիքների, ալ՝ կոլտնտեսութեան գործնական կազմակերպված ոգնութեան հասցնելու, պաշտպանել նրա շահերը գանազան հիմնարկներում ե կազմակերպութեաններում, ինչպես ե պաշտպանել նրկան կուլակային հարձակումներից,—ահա հիմնականում ինչի չե հանգում կոլտնտեսութեանների նկատմամբ կուսդեկավարութիւնը: Սակայն, ղեկավարման այդ ձեերի կիրառման հետ միասին պետք ե հիշել,— 1. Ձի կարելի խորհուրդ տալ կոլտնտեսութեան, այն ել կուսակցութեան անունից, կատարել այն, վորի ոգտակարութեան մասին դու ինքդ ել գործնականում լավ համոզված չես: 2. Վորպեսզի հնարավոր լինի իրականում, խորհուրդներով կամ գործնականապես ոգնել

կոլտնտեսութեան և պաշտպանել նրան, անհրաժեշտ և լավ տեղյակ լինել նրա տնտեսութեան գրութեան, նրա անդամների ներքին հասարակական հարաբերութեաններին մասին:

Մի գյուղական բջիջի քարտուղար, վորը վայելում էր այդ շրջանի գյուղացիութեան հարգանքը, առաջարկեց կոլտնտեսութեան կարտոֆիլը անկել խոր փոսերի մեջ, ինչպես, իրրե թե անկում են Գերմանիայում և մեծ բերք են ստանում: Կոլտնտեսութեանն աչքի առաջ առնելով, վոր Կոմկուտակցութեանն իրեն չի խաբի, լսեց նրա պատասխանատու ներկայացուցչին, կարտոֆիլը անկեց խոր փոսերի մեջ և... փոչինչ չստացավ: Յեթե այդ քարտուղարը վորեւէ մեկի խորհուրդով մոլորութեան մեջ է յեղել, ապա կուսակցութեանը մարկարեկելու նրա հանցանքը դրանով չի մեղմանում, վորովհետեւ նա թեւ անգիտակցաբար, բայց զգուհութեան և առաջացրել զեպի կոմկուտակցութեանը: Հարկավոր էր, վոր նախ և առաջ նա ինքը գործնականում ստուգեր տվյալ պայմաններում գերմանական ձեռք կարտոֆիլ ցանելու ոգտակարութեանը և հետո նույնն առաջարկեր ուրիշներին:

Այժմ բերենք անհաջող խորհրդի մի այլ որինակ, բայց այս անգամ կոլեկտիվի տնտեսութեան մեջ խառնրվելու փորձով: Ռուսաստանի Պոկովի նահանգի կոմունաներից մեկում, Համկոմկուտի շրջկոմի տված խորհուրդով գնվում է յերկու տրակտոր.— քանի վոր մի տրակտորն սպուտ և, յերկուսն ավելի ոգտակար կլինի, — մտածում և շրջկոմը: Բայց գործնականում պարզվեց, վոր տեղական պայմանների պատճառով (հողի առանձնահատկութեանը, ձիով հերկելու եփանութեանը և այլն), այդ յերկու տրակտորները վոչ մի ոգուտ չափին, այլ իրենց արժեքի տոկոսներով քաջալսեցին կոլեկտիվի տնտեսութեանը, և իրենք հանգիստ պարկեցին ծածկի տակ:

Նման «խորհուրդների» մասին անհրաժեշտ է հա-
ղորդել դավկոմին, իսկ կարևոր դեպքերում՝ նաև դա-
տախոսին՝ նրանց կուսպատասխանատվության յեն-
թարկելու և յածելու այն հարցը, թե քրեական կամ քա-
ղաքացիական սրենագրքի վոր հոդվածով պետք է պա-
տասխանատվության կանչել խորհրդատուներին, վո-
րոնք թեև վոչ շահագիտական նպատակներով այդպիսի
զործառքի մեջ են քաշել կոլանտեսության: Չի խանդա-
րի համադատասխան դավկոմին հետաքրքրվել այն
հարցով, թե ինչ ելին տեսնում և մտածում այն կոսպե-
րառիվ միության կամ վարկային հիմնարկության
կոմունիստները. վորոնք կոլանտեսության վարկավորել
են նրա վարկունակությունից վեր, բոտ վորում համար-
յա անպետք մեքենաներ գնելու համար:

Կոլեկտիվին գյուղատնտեսության զործնական ող-
նություն ցույց տալու զործում անհրաժեշտ է կապ
հաստատել մոտակա գյուղատնտեսի կամ փորձառու
հիմնարկության հետ, և կամ ուղղակի կազմակերպել
կոլանտեսության անդամների եքսկուրսիա՝ մոտակա,
յով կազմակերպված յեկամաարեր կոլանտեսությունը
կամ խորհրդային տնտեսությունն այցելելու համար:

Կոլանտեսության ոգնելու այդպիսի զործնական
ձեռնարկումները նրան անկասկածորեն և անսխալ կա-
նեն դեպի արտադրողականության բարձրացում, վոր-
պիսին հանդիսանում է կուսգեկավարության կարեու-
րագույն նպատակներից մեկը, և վոր գլխավորն է, աջգ
միջոցները կարող են իրազործել յուրաքանչյուր, սովե-
նախիւսի բջիջը և անգամ առանձին կոմունիստը:

Կոլանտեսության աշխատանքներում կուսակցու-
թյան համար ցանկալի ուղղության համբերատար, հան-
գիստ և համառ պարզորանումը՝ միակ միջոցն է առա-
վելադույն արգյունքների հասնելու: Հասկանալի չե,
վոր կուլակային կեղծ-կոլանտեսության վոչ մի համա-
ռության և համբերատարությամբ չես կարող թեքել

չբաժնորութեան շահերի պաշտպանութեան ուղին: Սակայն աշտակ հարկաւոր ե վորոշ կայունութեան ե պոտնութեան: Յեթե կոլտնտեսութեանը շնորհիւ ե իր նամակարհից, վորովհետեւ նրանում ղեկավարութեանը գտնվում ե շահամու կուլակների կամ նրանց պաշտպանների մի փոքր խմբի ձեռքում, դա դեռ չի նշանակում, վոր խաչ պետք ե դնել նման կոլտնտեսութեան վրա: Հենց աշտակ ե, վոր պիտի գործադրել համբերատար ե հանգիստ վճարականութեան՝ պարզարանելու մյուս անգամներին իրենց իրավունքները, ինչպէս ե կոլտնտեսութեանից կուլակային «համանապաստաններին» ե գիմակավորված շահագործողներին հեռացնելու հնարավորութեանն ու անհրաժեշտութեանը, ծայրագույն դեպքում՝ հեռացնելով նրանց կոլեկտիվի անտեսութեանը դեկավարելուց:

Ամեն կերպ բարձրացնել կոլտնտեսութեան անգամների գիտակցութեանը ե զարգացնել նրանց հասարակական ինքնագործունեութեանը, — սա կուլակավարութեան կարևորագույն խնդիրն ե ե հանդիսանում ե ավելի իրական միջոց՝ ամրապնդելու կոլտնտեսարժույթը ե ապահովելու այն կուլակային քաղցնված շահագործումից կոլտնտեսութեան մեքտում: Կոլտնտեսարժման այն կարևոր խնդիրը, ինչպիսին ե արտադրողականութեան բարձրացումն, — խոշոր չափով կախված ե կոլտնտեսութեան անգամների գիտակցութեանից ե հասարակական ինքնագործունեութեանից:

Կոլտնտեսութեանների անգամների գիտակցութեան ե ինքնագործունեութեան դաստիարակման պետք ե հասնել նախ ե աստջ նրանով, վոր կոլտնտեսութեան ղեկավարները անտեսութեան թուր կարևոր հարցերը ե խընդիրները գնեն ընդհանուր ժողովի քննութեան: Սա անհրաժեշտ ե իրագործել նաեւ այն դեպքերում, յեթե կոլտնտեսութեան ղեկավարները վաշելում են մյուս անգամների կատարյալ վստահութեանն ու հարգանքը:

Համկոմկուսի շրջկոմները և բջիջները պետք և ու-
շադրութեամբ հետեւեն, վորպէսզի կոլտնտեսութեան
դեկամբարները զադրադողի, միայն իրենց միջև չյու-
ծեն կոլեկտիվի տնտեսութեան վերաբերող հարցերը:
Կոլտնտեսութեան անկուսակցական դեկավարներին
անհրաժեշտ է համոզել կոլտնտեսութեան ներքին դեմո-
կրատիան պահպանելու գարծնական նպատակահարմա-
րութեամբ, իսկ կոմունիստներին առաջարկել անպայ-
մանաբեմ և կուսգիսցիալիմայի կարգով կիրառել այն:

Կոլտնտեսութեան կուսգեկամբարութեան ինչպէ՞ս
պետք և կիրառի այն բջիջը, վոր գլխավորապէս կամ
ամբողջապէս բաղկացած է ամբողջ կոլտնտեսութեան
անդամներից: Ի հարկէ, պետք է վորոչ տարբերութեան
լինի նման բջիջի և այնպիսի բջիջի կուսգեկամբարութեան
ձեւերի մեջ, վորի կազմի մեջ չկան մասնական քանակու-
թեան կոլտնտեսութեան անդամ կոմունիստներ:

Կոլտնտեսութեան անդամ կոմունիստները, մանա-
վանդ՝ գլխավորապէս ամբողջ կոլտնտեսութեան անդամ-
ներից բաղկացած կոմբջիջները վոր մի բոլոր չպետք և
մոռանան, վոր կոլտնտեսութեան անկուսակցական
կազմակերպութեան է, անգամ այն դեպքում, յեթ է դը-
րա անդամների մեծ մասը կոմունիստներ են: Այս բանը
պետք է հիշել նրա համար, վորպէսզի կոլտնտեսութեան
անկուսակցական անդամներն իրենց սահմանափակված
չզգան՝ կոլեկտիվի տնտեսութեանը կառավարելու գոր-
ծում իրենց կարծիքն ու ցանկութեաններն արտահայ-
տելու:

Ինչպէս հայտնի յէ, Կոմկուսակցութեանը նախա-
տեսում է, վոր անհրաժեշտ է, վոր միայն կոլտնտեսու-
թեաններում, այլև անհատական տնտեսութեաններում
լաւաքներ տնտեսողների ցեղը: Սակայն միանգամայն
անթույլատրելի յէ, վոր կոլտնտեսութեան անդամ կո-
մունիստը դրա հիման վրա միայն պնդի կոլտնտեսու-
թեան համար, որինակ՝ ագնակցեղ ձի գնել, աչքի ա-

առջ չունենալով, վոր այդ ձին կամ կոլտնտեսութեան ուժերից վեր եւ եւ կամ նրան աշխրան անհրաժեշտ չէ, վորքան մի վորեւե մեքենա:

Խոշոր կոլտնտեսութեան կամբջիջը կարող եւ ե պետք ե իր հետեից տանի իր անկուսակցական ընկերներին: Ասկայն զա պետք ե անել բացառապէս—ա. համեմատած անկուսակցական անդամներին, կամունիստների կողմից աշխատանքի ամիսի լարվածութեան ե ընդհանրապէս կարեկալի տնտեսութեան ամիսի նվիրվածութեան հաշտարերկու միջոցով, բ. կարողանալով համոզել անկուսակցական անդամներին կատարել աշխինչ բանը, վոչ թե մեկ ուրիշը ե զ. միասնութեան հաշտարերկու ե իրենց շարքերում առաջացած տարածոյնութեանները վերացնելու միջոցով:

Մինչե 1927 թ. աշունը Համկոմկուսի գլուղական կողմակերպութեանները քիչ ելին հետաքրքրվում կուրեկալով տնտեսութեանների վարչական մարմինների վերընտրութեաններով, համենայն դեպս,—ամիսի քիչ քան կոտարացիայի ընդհանուր վերընտրական կամպանիայով: Կոլտնտեսութեաններում վերընտրական կամպանիան խոշոր քաղաքական ե անտեսական նշանակութեան ունի: Կոլտնտշարժման ամենացալուս կողմերից մեկը կարտնտեսութեաններում ձեռնահաս դեկաւիարներ չլինելն ե: Վոչ թե այն պատճառով, վոր այդպիսի մարդիկ չկան կոլտնտեսութեան ակալիում, այլ այն պատճառով, վոր դրանց վոչ վոք առաջ չի քաշում ե նրանք մնում են աննկատելի:

Կոլտնտեսութեան աշխատանքների մասին տրվող զեկուցման հետ միասին լավ տարված վերընտրական կամպանիան ամենահարմար մոմենտն ե նոր կազմակերպչական ուժեր առաջ քաշելու համար: Զեկուցման առթիւ վիճարանութեանների խեղացի զեկաւարութեանը ե հետագա աշխատանքների առաջադրումը հրնարաւարութեան ե տալիս գիտակից ե յեռանդուն ակ-

տիպիստներին իրենք առաջ քաշվել ընդհանուր մաս-
սայի միջից: Նրանց հարկավոր է ոգնել միայն առաջ
դնալու, նրանց մի քիչ գրադիտության, հաշիվներ
պահել և տկտիպիստի համար այլ անհրաժեշտ գիտե-
լիքներ սովորեցնել:

Վարպեպի կոլանտեսությաններում հաշվառու և
վերընտրական ժողովներն ուժանդակեն՝ թե նոր տկ-
տիպիստ-դեկավարներ առաջ քաշելու և թե բորձրա-
ցնելու կոլանտեսության բոլոր անդամների տկտիպու-
թյանը, անհրաժեշտ և որակարգում այնպիսի հարցեր
դնել, վորտեք զբաղեն ամբողջ ժողովի ուշադրու-
թյանը, — սրինակ՝ կոլեկտիվի անտեսության ու կեն-
ցադին վերաբերող խնդիրներն ու հարցերը:

Շատ ոգտակար է այդ ժողովներին հրավիրել նաև
հարեաններին, վորտեք կոլանտեսության անդամ չեն,
մանավանդ՝ չբավորներին: Թող նրանք քննադատեն, —
վռչինչ, բացի լավից՝ ուրիշ բան չի պատահի: Տնու-
սության և կենցաղի մի քանի թերությանները նկա-
տելի չեն միայն գրելից: Յեթե կոլեկտիվի անտեսու-
թյանն ամբողջովի անհրաժեշտ է և լավ և զարգանում, — նման
հաշվառու դեկուցումները վռչ-կոլանտեսության ան-
դամ չբավոր հարեանների համար կոլեկտիվացման
ոգտին ամենալավ ձևի ապիստացիան է:

Կոլանտեսության խորհրդի ընտրության ընթաց-
քում, բջիջը և չբջիջումը չպետք է ձգտեն վորքան կա-
րելի չե մեծ թվով կոմունիստներ անցկացնել խորհրդի
մեջ: Այդ հարցում բացի քաղաքական նպատակահար-
մարությանից, պետք է աչքի առաջ ունենալ նաև կո-
մունիստների անտեսական սպուտը խորհրդում: Յեթե,
որինակ՝ խորհրդի անդամության կամ նախադահի հա-
մար առաջադրված անկուսակցական թեկնածուն տկ-
նահաշտորեն ավելի ուժեղ և վորպես անտեսալար,
քան կոմունիստ թեկնածուն, ապա դյուզկոմբջիջը կա-
րող է և պետք է մտի կոլանտեսության անդամ կո-

ճոնիստներին, վոր նրանք չառաջագրեն իրենց այդ թեկնածուն, այլ քվեարկեն հոգուս անկուսակցականի, — իհարկե, յեթե այդ անկուսակցականը հայտնի չե, վորպես խորհրդային իշխանության անկեղծ ու մաքուր կողմնակիցը և վորպես կոլտնտէրնարարության նվիրված մարդ :

Ղեկավար աշխատանքների առաջ քաշելու հարցում կոմունիստների համեստությունը, վորն անհրաժեշտ և անուշ կոլտնտեսությունում, կարող և պոչակալություն լինել աշխարհի կոլտնտեսությունում, ուր պոչակալություն ունի կուսակցության թշնամի տարրերի վորոշակի և կազմակերպված ազդեցություն : Պետք և ձգտել այդտեղ կոմունիստներին անցկացնել խորհրդի մեջ, սակայն, հասկանալի չե՝ այն կոմունիստներին, վորոնք կարող են ստալ տանել կոլտնտեսության դեկավարման գործը :

Միանգամայն անթույլատրելի չե դյուզըլիջներին և չըջկոմների կողմից կոլտնտեսության գլխին խորհրդի անդամ կամ նախագահ կապել աշխարհի կոմունիստի, վորն անգամ չե տվյալ կոլտնտեսության : Կոլտնտեսության անդամները կոլեկտիվի համար նման ստար մարդուն կհամարեն նշանակովի, յեթե անգամ նա բնորովի կոլտնտեսության բնդհանուր ժողովում : Գյուզըլիջներին և չըջկոմներին խնդիրն և՛ դաստիարակել խելացի դեկավարներ կոլտնտեսության միջից, վոր թե դրսից նման դեկավարներ կապել կոլեկտիվի գլխին :

Յեթե կոլտնտեսության խորհրդում կան կոմֆրակցիա կազմելու համար անհրաժեշտ քանակությամբ կոմունիստներ, ապա, հասկանալի չե, վոր պետք և կազմակերպի նման ֆրակցիա, սակայն նա չպետք և առանց վորեւ անհրաժեշտության առանձնահա խորհրդի մնացած մասից, և վոր գլխավորն և՛ խորհուրդը չփոխարինի իրենով :

Կոլտնտեսութեան կոմբիքի բնդհանուր կուսակցա-
կան կյանքն ու աշխատանքը պետք է բնթանա կոլտն-
տեսութեան անկուսակցական անդամներին ակնհայտ
կերպով: Կոլտնտեսութեան բջիջի բնդհանուր ժողով-
ները պետք է գլխավորապէս դռնբաց լինեն կոլեկտիվի
միջոց անդամների համար: Կոլտնտեսութեան բջիջի
համար ավելի հեշտ է, բան ալ բջիջների, լուծել գյու-
ղական անկուսակցական ակտիվին իր շուրջը համա-
խմբելու հարցը, — չե վոր կոլտնտեսութեան անդամ-
ների մեծ մասը հենց այդ ակտիվն է: Հենց այդ ակ-
տիվն է, վորն՝ ինչպէս ասում են, հաճախ մի ծածկի-
տակ են ապրում բջիջի հետ, յերբեմն ել մի ամանից
կերակուր ուտում: Այս մասին չպետք է մոռանա նաեւ
շրջկումբ, կոլտնտեսութեաններն ոգտագործելով վոր-
պէս հեմարան՝ խորհուրդների վերընտրութեան, չհա-
վորական ժողովներ գումարելու, ինչպէս և գանազան
հեղափոխական տոներ տոնելու, կամպանիաներ տա-
նելու և բնդհանրապէս բոլոր դեպքերում կոմկուսակ-
ցութեանը գյուղացիական լայն մասսաների առաջ յե-
լուլթներ ունենալու ընթացքում: Վորպէս կազմակերպ-
չական հենարանի՝ կոլտնտեսութեան այդպիսի ոգտու-
գործումն ամենալայն միջոցն է նրան չրջակա բնակչու-
թեան հետ կապելու համար: Սակայն այդու հան-
դերձ, պետք է հետեւել, վոր կոլտնտեսութեանների
նման ոգտագործումը նյութական վնասներ չհասցնի
նրանց: Այս բանը չպետք է մոռանան գյուղկոմբջիջ-
ները, չրջկոմներն ու դավկոմները՝ նաեւ կոլտնտեսու-
թեան անդամ կոմունիստի կուսպարտականութեանների
քանակն ու վորակը սահմանելիս, մանավանդ ամուս-
նական:

Շրջկոմներն ու դավկոմները կոլտնտեսութեան ան-
դամ կոմունիստների նկատմամբ չպետք է մոռանան
նաեւ մի ալ բան: Նրանց չպետք է ալ աշխատանքների
փոխադրել (մանավանդ յեթե այդ փոխադրումը արդ-

յալ բնկերով միանդամայն կտրում ե կոտնտեսությա-
նից), առանց հաշվի առնելու այն հանդամանքը, թե
ինչպիսի նշանակություն ունի փոխադրվող կոմու-
նիստը կոլեկտիվ անտեսության համար: Յեթե նա լավ
գրված կոտնտեսության կազմակերպիչներից ե ձե-
ռքնհաս բնկերներից մեկն ե, ապա լավ ե նրան բոյ-
րովին վսշ մի տեղ չփոխադրել ե հնարավորության
չափ նրան քիչ գեպքերում կարել կոտնտեսությա-
նից՝ այնպիսի գործուղման կամ կուստարատեա-
նություններ կատարելու համար, վսրոնք կապված են
կոտնտեսությունից յերկուր ժամանակով կարված ի-
նելու հետ:

Յեթե կոմունիստը սիրով ե նվիրվածսրեն ե կպել
կոյտնաշարժման, նրան ամենեին չի կարելի մեղադրել
այն բանում, վսր շնորհիվ այդ հիմնական աշխատան-
քի, նրան չատ քիչ ժամանակ ե մնում բնդհանուր
կուսաշխատանքները կատարելու համար: Վնասակար
ե տեղում հանցադործություն ե նման կոմունիստներին
կարել կոյտնաշարժումից:

Կոյտնաշարժման ուժեղացումը, վսրն առտիճանա-
բար միջակ ե չքավսր գյուղացիական ամենալայն մաս-
սաներ ե բնդգրկում, ե գրա հետ միասին կոլեկտիվաց-
ման հաքցի շուրջը գյուղում առաջացած պաշքարի
սրումը կոմկուսակցության խնդիր ե առաջադրում մի-
ջոցների գիմելու, վսրպեսզի գյուղի կոմունիստներն
ամբողջապես մասնակցեն կոյտնտեսություններին:
Գյուղական կոմունիստների հրաժարումը մասնակցելու
կոյտնտեսության կամ, ամենավատ գեպքում՝ վսրեն
պարզ արտադրական միության աշխատանքներին, —
պետք ե հատուկ քննության առարկա դառնա րջիջում,
վսրը պետք ե բոլսր միջոցները ձեռք առնի համոզելու
իր անդամին, իսկ անհրաժեշտության գեպքում՝ նաե
նրա բնատանքին՝ մանելու կոյտնտեսության մեջ: Սա-
կայն ինչպես այդ, նույնպես մյուս բոլսր գործերում

անթույլատրելի յե ձեական վերաբերմունք ունենալ
դեպի մարդը: Անհրաժեշտ և հաշվի առնել վոչ միայն
կոմունիստին այլ գործում հարկադրելու հնարավոր-
ությունն ու գործնական նպատակահարմարությունը,
այլև գործի հասարակական ու քաղաքական կողմը:

Յեթև կոմունիստ գյուղացին կարողացել և իր ան-
հատական աշխատավորական անասությունը դնել
այնպես, վորն որինակ ծառայի, թե ինչ միջոցով և
ինչի կարելի յե հասնել անձնական համառ աշխատան-
քով՝ առանց դիմելու ուրիշի աշխատանքի շահագործ-
ման, իսկ կոլանտեսություն մանեյն ինչ-ինչ պատճա-
ռով դժվար և նրան, ապա նման կոմունիստը նույնքան
գնահատելի և հարկավոր և կուսակցության, վորքան
սիրով և վոգեհորությամբ կոլանտեսություն կառուցող
կոմունիստը:

Ինչպես իրագործել կոլտնտեսությունների կուսակ-
ցությունը, յորը այդ կոլտնտեսությունում չկան
կոմունիստներ և կոլեկտիվականներ, վորոնց միջոցով
կարելի լիներ հաղորդել կուսակցության հրահանգները:

Նման դեպքերում գյուղական կադմակերպություն-
ները գործադրում են իրենց վորեւե անդամին կոլանտե-
սության մեքացնելու միջոցը: Իրավարանորեն նման
ամբացումը կարող և հանդիսել հետեյալ առարկու-
թյան. «Աի կարելի մասնավոր կադմակերպություն
գործողդէլ նրա համար կողմնակի մարդու, այն ևլ այն
նպատակով, վոր նա միջամտի կոլանտեսության գոր-
ծերին»: Յեթև գործողոված ընկերն իր ամբացման
գնատին մոտենա ձեականորեն, յեթև նա չձգտի կու-
տնտեսության գործնական աջակցություն ցույց տալով
դեպի իրեն հարգանք և ընկերական վերաբերմունք
ձեռք բերելու, այն ժամանակ, իհարկե, վերեւում առ-
ված իրավարանական տուրկությունը միանգամայն
ձիշտ կլինի: Իսկ յեթև կոլանտեսության ամբացված
ընկերքը իր ուժերի և կարողության սահմաններում

ողնի կոլտնտեսութեան, այն զեպքում նրա համար օղահոված կլինի կոլտնտեսութեան անդամների բնական վերաբերմունքը և վոչ վոք եւ չի մտածի իրավարանորեն հիմնավորել նման վերաբերմունքը:

Ամենից լավ ե կոլտնտեսութեան դրութեան մասին գեկուցումները լսել բջիջի դուրաց նիստերում, ուր պետք է մասնակցեն անկուսակցական գյուղացիներն ու գյուղատնտեսը: Կոլտնտեսութեան աշխատանքների և գրութեան մասին բջիջի բանաձևերը չպետք և սահմանափակվեն միայն մատնացույց անելով՝ թե ինչ պետք է անել, այլև անհրաժեշտ է մատնանշել նաև այն, թե ինչպես պետք է անել և ով պետք է անի:

4. ԻՆՉՈՒ ՅԵՎ ԻՆՉՊԵՍ ՊԵՏՔ Ե ՈՐՆԵԼ ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ

Կուլեկախվացման համար խելացի ագիտացիան և կոլտնտչինարարութեան ճիշտ զեկավարութեանը՝ Համկոմկուսի գյուղական կազմակերպութեանների համար չափազանց կարևոր խնդիրներ են: Իսկ ամենից կարևոր խնդիրը պիտի համարել այդ շինարարութեան գործնական ուղնությունն ցույց տալը, այլ կերպ ասած, այդ շինարարութեան մասնակցել վոչ միայն խոսքերով, այլև գործնականում:

Կոլտնտչինարարութեան ասպարիզում գյուղական կոմունիստների գործոն մասնակցութեանն անհրաժեշտ է վոչ միայն նրա համար, վոր ընդհանուր առմամբ կոմունիստը չի կարող գործնականում մասնակից չլինել սոցիալիզմի կառուցման:—Համկոմկուսի գյուղական կազմակերպութեանների և առանձին կոմունիստների գործնական մասնակցութեանը կոլտնտչինարարութեան անհրաժեշտ է, վորպես կոլտնտեսութեանների քանակական աճման և վորակական բարելավման անհրաժեշտ պայմանը:

Համկոմկուսի գյուղական կազմակերպութեանների

զործնական ուղևորութիւնը կոլոնիալարժման պէտք և ուղղված լինի գլխավորապէս պայքարելու այդ շարժման բացասական կողմերի, որիչ խոսքով ասած, — այն բոլորի դեմ, վորոնք խանդարուած են այդ շինարարութեան:

Հսկեմքերդան հեղափոխութեան հետեանքով կոլոնիալինարարութեանը ստացով իր զարգացման և աճման բոլոր հիմնական նախադրեալները: Բայց դրա հետ միասին, այդ շինարարութեանը զգալիորեն դժվարացված և այն, թեկուզ յերկրորդական նշանակութեան ունեցող բացասական հանգամանքներով, վորոնք Հսկեմքերդան հեղափոխութեանը չկարողացաւ հիմնականորեն վերացնել այնպէս, ինչպէս սրինակ, պամեչչիկական հողատիրութեանը: Այդ բացասական հանգամանքներէց ամենակարեւորները հետեւեալներն են. —

Ճարական—բուրժուական Ռուսաստանից ժառանգութեան մնացած գյուղի հետամնացութեանը. այդ հետամնացութեան արդեւոյն և, վոր մարդիկ գերադասում են մնալ քաղցած փորով անհատական սեփականատերեր, քան մտնել կոլոնատեսութեան մեջ և կշտանալ: Այդ նույն ագիտութեանն արդեւք և հանդիսանում անգամ այն ժամանակ, յերբ մարդիկ արդեն հրաժարված են լինում սեփականատիրութեան գաղափարից, բայց չեն իմանում, թե ինչպէս կոլոնատեսութեաններ կադմակերպեն, իսկ կադմակերպածներն ել չգիտեն և չեն կարողանում ոգտվել նրանց տրված իրավունքներից և արտոնութեաններից:

Կոլեկտիվ տնտեսութեանների շինարարութեանն ընթանում և գյուղի դատակարգային շերտավորման, գյուղի վերին ու ներքին խավերի և կուլակների ու չքավորների միջև տեղի ունեցող պայքարի պայմաններում: Վերին խավերի կողմից ներքին խավերին ճնշելու տնտեսական հնարավորութեանները և նրանց իրավունքների սահմանափակումը հարկադրում և կուլակներին

մի շարք խորամանկությունների և միջոցների դիմել: Զանազան խայտառակ զրպարտություններ տարածելու միջոցով նրանք իրենց դասակարգային ատելությունն են արտահայտում կոլանտեսությունների նկատմամբ և ավելի ուժեղացնում գյուղի ընդհանուր հետամնացության բացասական ազդեցությունը: Սակայն դրա հետ միասին, կոլանտեսությունը վորպես կազմակերպչական ձև, կուլակների կողմից շատ հաճախ և մտածված կերպով դործադրվում և չքավորության տնտեսական չահագործելու փաստն իրավարանորեն ծածկելու և կոլտնտեսության վերապահված դանտզան արտոնություններից ոգտվելու նպատակով:

Կոմունիստական կուսակցության և խորհրդային իշխանության ջանքերն ուղղված են վերացնելու գյուղում սոցիալիզմի կառուցման վերոհիշյալ բացասական հանդամանքները: Այդ պատճառով մենք այստեղ գյուղական կազմակերպություններին վոչ մի առանձին միջոցներ չենք առաջարկում, որինակ, անկուլտուրակոնության դեմ պայքարելու: Ճիշտ նույնպես, ինչպես վոչ մի առանձին միջոց չենք առաջարկում կուլակների դեմ պայքարելու: Կոլտնտչինարարության բնագավառում դործնական կուսաշխատանքների ուժեղացումը բնավ չի պահանջում վերանայել կամ փոփոխել գյուղում կուսակցական աշխատանքների ընդհանուր ձևերն ու խնդիրները: Յեղնելով գյուղի կուսաշխատանքների այդ ընդհանուր ձևերից ու խնդիրներից, և առանձնապես Համկոմկուսի XV համագումարի առաջադրած խնդիրներից, գյուղական կուսկազմակերպությունները պետք է նշեն կոլտնտեսությունների շարժման բնագավառում իրենց աշխատանքների գործնական խնդիրները:

Համկոմկուսի XV համագումարը պարզորոշ և կրտրուկ կերպով առաջադրեց այն խնդիրը, վոր գյուղի կուլտ-կրթական, կազմակերպչական և տնտեսական ամբողջ աշխատանքները պետք է մի նպատակ հետա-

պրնդեն, — այն ե՛կ զյուզն առաջ շարժել կոչեկախմաց—
ման ուղիով: Այդ հիմնական խնդրից յեղնելով եւ պետք
ե գնահատվեն դյուզական կազմակերպությունների եւ
դյուզական առանձին կոմունիստների աշխատանքները:
Թե՛ դյուզական չքաւորության վարկաւորման ու չքա-
ւորական Փոնդի ոգտագործման, կամ թե՛ դյուզական
ազգրոնմի աշխատանքների գեկաւարման հարցում, —
ամենուրեք եւ ամեն տեղ այդ աշխատանքների ուղեցույց
աստղը պետք ե հանդիսանա դյուզացիական տնտեսու-
թյունների կոչեկախմացումը եւ արտադրական կոտակ-
ացումը: Յեթե, որինալի համար, հնարաւորություն
կա յերկարատե վարկով գնվելիք մեքենաների շուրջը
կազմակերպել հողը համայնորեն ոգտագործող միու-
թյուններ կամ մեքենատգտագործական բնկերություն-
ներ, ապա այդ վարկերը չպետք ե ցրվել անհատ չքաւոր
տնտեսությունների միջև, ուր դրանք յենթակա յեն ան-
տեղի ծախսվելու կամ կուլակների կողմից չքաւորու-
թյան շահագործելու նպատակով ոգտագործվելու
ռիսկին:

Նույնը պետք ե ասել նաեւ դյուզատնտեսի աշխա-
տանքների նկատմամբ: Գյուզատնտեսը պետք ե հանդի-
սանա կոլտնտեսությունների եւ արտադրական բնկերու-
թյունների ուղեցույցն ու կազմակերպիչը: Բոլոր դյու-
զատնտեսներն եւ ընդունակ չեն այդպիսի ուղեցույց եւ
կազմակերպիչներ լինելու, դրանցիցի շատերը կարիք
ունեն գաղափարական վերամշակման եւ բնկերական ու-
ժանդակության: Այդ տեսակետից չըջկոմների միւնիմալ
խնդիրը պետք ե լինի դյուզատնտեսներին համապա-
տասխան դրականություն մատակարարելը:

Կոլտնտեսություններին ողնելու գործնական խըն-
դիրները, ինչպես ե նրանց գեկաւարելու կոնկրետ հար-
ցերը վորոշելիս, անհրաժեշտ յերակետ ունենալ ա՛յն,
վոր այդ ողնության պրոցեսի ընթացքում կոլտնտե-

սությունների բնակչությունը սովորեր ինքն ունել իրեն:

Կոլանտեսություններին ուղենլու բնագավառում Համկամկուտի դյուշական կաղմակերպությունների կարևորագույն խնդիրն է՝ ուղենլ նրանց կուլակային հալածանքներից և յուրաքանչյուր առանձին կոլանտեսությունում կուլակների ճնշումից, ինչպես և պաշտպանել զանազան հիմնարկներում անտարբեր վերաբերմունքից, բյուրոկրատիզմից և վալակիտայից: Այս խնդիրները իրականացնելու համար ամենեւին պարտադիր է, վոր բջիջները կամ շրջկամներն իրենք իրենց միջոցներով և ուժերով միջամտեն կուլակային վերաբերմունքի, վալակիտայի և բյուրոկրատիզմի բոլոր դեպքերին: Կոլանտեսության պաշտպանելու համար ամենեւց առաջ անհրաժեշտ է, վորպեսզի բջիջն ամբողջովին և առանձին կամուխտաները գիմեն՝ բոլոր միջոցներին կոլտնտեսությանններին իրավաբանորեն զինելու համար, այսինքն, վոր նրանք մանրամասնորեն և խելացի կերպով տեղեկացվեն, թե խորհրդային որենքներն ինչպիսի իրավունքներ ու պարտականություններ են տալիս նրանց և ինչպես ուղտիւլ առաջիններից և կատարել յերկրորդը: Այս գործում չի կարելի սահմանափակել նրանով միայն, վոր շրջանային խրճիթ-ընթերցարաններում այդ որենքները պտուկած լինեն սեղանների վրա: Անհրաժեշտ է այդ որենքները մանրամասնորեն և լավ պարզարանել հենց կոլտնտեսությունում բոլոր անդամներին: Լավ կլինի հատկապես այդ գործի համար մի յերկու անգամ գնալ կոլանտեսություն—առանձնապես կոլտեսությունների վերաբերյալ 1927 թ. մարտի 16-ի որենքը պարզարանելու նպատակով:

Կոլտնտեսությունների իրավագիտական սպառազինումը, ուժեղացնելով նրանց ինքնուրույնությունը՝ պաշարելու պետական և կոոպերատիվ ապարատների վալակիտայի և բյուրոկրատիզմի դեմ, — ուղնում է կու-

սակցութեան սլաքարեղ այդ տպարատների լայնացման համար: Կոլտնտեսութեաններում, այսպես թե այնպես, հազմակերպվում են խորհրդայնորեն տրամադրված և պրոլետարիատին սոցիալապես գյուղի ավելի մոտիկ խավը, վորը պետք է ամբողջովին ողտազործվի պետապարատի և ընդհանրապես բյուրոկրատիզմի և վալա-կիտայի դեմ տարվող պայքարում: Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է իրավադիտորեն ղինել կոլտնտեսութեան-ները շարժման ակտիվը և ղեկավարել նրա սլաքարը:

Անհրաժեշտ է նույնպես սլաքարել կոլտնտեսու-թեանների նկատմամբ ցույց տրվող այն ձեւական և ան-տարբեր վերաբերմունքի դեմ, վորոնց մասին ընկ. Լե-նինի խոսքերով կարելի յե տեսլ—«ձեւականորեն ճիշտ է, իսկ եականում—ծաղրանք»:

Սարատովի նահանգի մի խոշոր կոլտնտեսութեան ղեկավարները ցանկանալով ոչնել գյուղատնտեսական կոոպերացիայի տեղական դավառային միութեան, այո-պես ասած «մտերմական մուրհակ» են տալիս այդ միու-թեան, աշխնքն, առանց միութեան պարտ լինելու մուր-հակ են տալիս նրան: Միութեանը սնանկանում է, յու-ծարքի յե յենթարկվում, իսկ կոլտնտեսութեան տված մեծ գումարի «մտերմական մուրհակը» հանձնվում է դանձման: Հասկանալի յե, վոր այդ դանձումը կքայ-քայի կոլտնտեսութեան: Կարելի⁶ յե արդյոք սառնու-սիրտ վերաբերվել այդպիսի քայքայման: Ձի՛ կարելի: Ձե⁶ վոր տարիներով կոլտնտեսութեան հիմնող տա-նյակ մարդկանց չի կարելի փողոց նետել կոլեկտիվի ղեկավարների հակադրինական դոգմունեութեան պատ-ճառով:

«Մտերմական մուրհակ» տվողները պետք է յեն-թարկվեն դատի (թե կուսակցական, յեթե նրանք կու-սակցականներ են, և թե խորհրդային), նրա համար վոր նրանք հանցագործ վերաբերմունքք յեն ցույց տվել կոլտնտեսութեան նկատմամբ՝ առանց նրա տիրոջ, այ-

սինքն՝ անդամների բնդհանուր ժողովի ղեկավարան։
Իսկ ինչ վերաբերում է կոլտնտեսություն, ապա ամեն
կերպ նա պետք է յետ կենա նման դեպքերում, և դրա
համար պետք է առաջին հերթին միջնորդին համապա-
տասխան բջիջներն ու չրջկոմները, ղեկելով դատարիա-
դություն և Բանդյուդտեսություն ոչնություն։

Վերևում ցույց տվինք, վոր անհրաժեշտ է հողա-
չինարարություն կատարել հենց կոլտնտեսություն կադ-
մսկելովման միջոցին։ Դժբախտարար կոլտնտեսություն
ամբարպնդման և տնտեսական նապատակահարմարու-
թյան այդ կարևոր պայմանները միշտ էլ չեն իրագործ-
վում հողային մարմինների կողմից։ Այդ պատճառով
1927 թ. մարտի 16-ի որենքը կտրականորեն պահան-
ջում է նրանցից հողաչինարարություն անցկացնել կոլ-
տնտեսություններում։

Համկոմկուսի շրջկոմը կամ բջիջը, վորի շրջա-
նում գոյություն ունեն հողաշինարարության չյեքարկ-
ված կոլտնտեսություններ, — պետք է միջոցների դիմի
կուսակցական գծով իրագործելու մարտի 16-ի որենքի
համապատասխան ցուցմունքները։ Այդ որենքի պա-
հանջները չկատարող հողային աշխատակից կոմունիստ-
ների հարցը պետք է դրվի Գովկոմում։ Հասկանալի չե,
վոր դա պետք է անել, վոր թե մեկն ու մեկին պատաս-
խանդատվության «կանչելու» նպատակով, այլ դրա նը-
պատակը պիտի լինի՝ պարզել որենքը չկատարելու
պատճառները և վերացնել դրանք։

Նույն կարգով էլ պետք է ձգտել իրագործելու
1927 թ. մարտի 16-ի որենքի մյուս կետերը, վորոնք
վերաբերում են հողային մարմինների, վարկային հիմ-
նարկների և կոոպերատիվ միությունների գծով կոլ-
տնտեսություններին նյութական ոգնություն և արտո-
նություններ տալուն։ Կարիք չկա այստեղ թվել այդ
բոլոր հոգվածները, վորովհետև 1927 թ. մարտի 16-ի
որենքը պետք է դուրսի կուսակցական և խորհրդային

մարմինները համար դորձնական աշխատանքների ծրագիրը լինի՝ կոլտնտեսությունների շարժման բնագավառում :

Այդ որենքի մեջ իր վճռական նշանակությունը առանձնապես աչքի յե ընկնում այն կետը, վորը մատնանշում և կոլտնտեսություն մեքենայացման դորձին ամեն կերպ ոգնելու անհրաժեշտությունը, վորպես կոլտնտնարժման հերթական պայմանը: Սա գրավականն և այն բանի, վոր կոլտնտնարժումը կրնթանա սոցիալիզմի գծով, և չի լինի ունեւորների հենարան, ինչպես նախահեղափոխական շրջանումն եր:

Կոլտնտեսությունների վարկավորման և մեքենամատակարարման վերաբերյալ հիշված որենքի կետերն իրագործելու նպատակով հիմնված են գրանց մեքենայացման և հիմնական կառուցումների համար յերկարատե վարկավորման ֆոնդեր, ինչպես և մշակված են այդ ֆոնդերն սպասգործելու համապատասխան հրահանգներ ու կանոններ: Դյույական բջիջները և շրջկոմը պետք ե լավ իմանան այդ հրահանգներն ու կանոնները, վորպեսզի իրենց հերթին կարողանան ցուցմունքներ անել կոլտնտեսություն, թե իչպե՞ս, վո՞րտեղ և ի՞նչ կարգով պետք ե միջնորդել, որինակ, տրակտոր գնելու համար վարկեր ստանալ:

Գյուղին տրակտորներ բաժանելու նախորդ տարիների յիորձը ցույց տվեց, վոր գրա հետեանքով ամենից շատ են կեղծ-կոլտնտեսություններ ծնունդ առնում, և վոր բազմաթիվ դեպքեր են յեղել, յերբ կոլտնտեսությունների կողմից տրակտորների համար յեղած պահանջները չեն բավարարվել, իսկ տրակտորն ընկել և ունեւր գյուղացու ձեռքը և նա կեղծ-կոլտնտեսություն ման տրակտորն ոգտագործել և չքավորներին շահագործելու նպատակով:

Անհրաժեշտ ե միանգամայն և ընդմիշտ վերացնել մի շարք վայրերում նկատված բջիջների այդ անտար-

բեր վերաբերմունքը: Չպետք է մոռանալ, վոր այստեղ հարցը վերաբերում է վոչ միայն կոլտնտեսություններին ոգնելու գործի, այլ և գյուղի մեր քաղաքականության հիմքերից մեկի տապաւրման:

Կոլտնտեսություններին գյուղատնտեսական ոգնություն ցույց տալու գործում այնքան ել մեծ հանցանք չի լինի, յետեւ այդ ոգնությունը ցույց տալիս առաւելություն տրվի նրանց՝ հանդեպ գյուղացիական անհատական տնտեսությունների: Չե՞ վոր գյուղատնտեսորեն լավ և որինակելի գրված կոլեկտիվ տնտեսությունը հենց յուրահատուկ ազդոնոմիական կայան և հանդիսանում չըջանի բնակչության համար:

Կոլտնտեսության կուլտուրական կապը չըջանի բնակչության հետ և նրանց վրա կուլտուրական ազդեցություն ունենալը,—սրանք կոլտնտաւարժման այնպիսի խնդիրներ են, վորոնց կենսագործումը հնարավոր է միայն այն դեպքում, յերբ տեղական կուսակցական մարմինները սովեն կերպ աջակցեն կոլտնտեսության: Վերջենեք մի այսպիսի որինակ.—մեծ կոլտնտեսությունները հաճախ իրենց հաշվով դպրոցներ, բնիկըցարաններ և մասերներ են կառուցում իրենց համար: Նման դեպքերում Հոգժողկոմատի և Լուսժողկոմատի տեղական մարմինների նյութական մասնակցությունը կուլտնտեսության այդ ձեռնարկումներին հնարավորություն կտա նրանց ձեռնարկումներն իրադործել ավելի ընդարձակ ծախալով, քան սահրաժեչու և միայն տվյալ կոլտնտեսության կարիքները բավարարելու համար: Այսպիսով գյուղի կուլտուրական հիմնարկությունները ցանցի բնդարձակման հիման վրա կուլտուրական կառու և ստեղծվում կոլտնտեսության և չըջանի բնակչության միջև:

Նույնը կարելի յէ ասել նաեւ Հոգժողկոմատի և Կոռպերատիվ կազմակերպությունների կողմից կոլտնտեսության ազդոկուլտուր ձեռնարկումներին նյութակա-

նապես մասնակցելու առթիւ: Սակայն այդ հարցերին գործնական լուծում տալու միջոցին պետք է հիշել, վոր կոլտնտեսությունների կամ քից և կախված մասնակցելու այդ կոլտնտեսական ձեռնարկումներին:

Վերևում մենք արդեն ասացինք, վոր կոլտնտեսություններում կազմակերպվում են ավելի խորհրդայնորեն տրամադրված և ավելի ակտիվ ու գիտակից չքավորա-միջակային մասսաները: Համկոմկուսի գյուղական բջիջները և չրջկոմները պետք է համապատասխան կազմակերպչական յեղրակացություններ հանեն այդ գրությունից, այսինքն՝ իրենց գործնական ինդիւրներից մեկը համարեն կոլտնտեսության ակտիվի լավագույն ներկայացուցիչներին առաջ քաշելու շրջանային և դավառային խորհուրդների համագումարների ու կոոպերատիվ կազմակերպությունների լիազորական ժողովների բնարովի պաշտոններում, ինչպես և համաձայն Համկոմկուսի 1928 թ. նոյեմբերյան պլենումի հրահանգի, այդ ակտիվի լավագույն ներկայացուցիչներին ներգրավելու կոոպացության շարքերը:

Հասկանալի չէ, վոր կոլտնտեսություններին գործնական ոգնություն ցույց տալու բոլոր հնարավորությունները չի կարելի նախատեսել որենքով կամ կանխանչել լրագրերի հոգվածներում և գրքերում: Գյուղական խորհրդային մարմինների և կոոպացական կազմակերպությունների կողմից կոլտնտեսություններին լայն ու շարունակարար ոգնություն ցույց տալու կարևորագույն պայմանը պետք է լինի նրանց ստեղծագործական նախաձեռնությունը, վորը հիմնված է լինելու կոլեկտիվի տնտեսության և նրա կաբիլներին խորն ու մանրամասն ծանոթության վրա, ներառյալ նաև անդամների տրամադրությունը, նրանց միջև յեղած փոխհարաբերությունն՝ յուրաքանչյուր տվյալ մոմենտում:

Կոլտնտեսության գրության հետ այդպիսի ծանո-

Թուֆյունը բջիջներին և շրջկամներին անհրաժեշտ է նրա համար, վորպեսզի յուրաքանչյուր բույն կարելի լինի իմանալ, թե ինչու՞մ, ինչպե՞ս ուղնել և ինչ հարցե-
րում լավ և բոլորովին չմիջամտել:

Նպատակահարմար և բոլորովին չմիջամտել այն-
պիսի գործերում, ինչպիսին են՝ կոլտնտեսության ներ-
սում աշխատանքի բաժանումը, շահի բաշխումը և մի
շարք անտեսական հարցեր, վորոնց ճիշտ և նպատակա-
հարմար լուծումը հնարավոր և վու՛չ միայն մի կամ
տասնյակ, այլ հարյուրավոր կոլտնտեսությունների
փորձի և պրակտիկայի հաշվառման հիման վրա:

Ուրեք կոլտնտեսություններին համախմբելու և
քննության յեկեղանակի վրա կոլտնտեսության այդ փոր-
ձը, — սա Համկոմկուսի գյուղական կազմակերպու-
թյունների կարևորագույն և դրա հետ միասին նրանց
ուժերին համապատասխան ու հեշտ կիրառելի խնդիր-
ներից մեկն է:

«Սորհրդային իշխանության հերթական խնդիր-
ները» հոդվածում Վ. Ի. Լենինը գրում է. — «Մամուլը
պետք է սոցիալիստական շինարարության գեներ հան-
դիսանա, — ծանոթանալով որինակելի կոմունաների
բոլոր մանրամասնություններին՝ նրանց նվաճումնե-
րին, ուսումնասիրելով նրանց հաջողությունների
պատճառը, նրանց անտեսության ձևերը, մյուս կողմից
«սև տախտակին» գրելով այն կոմունաներին, վորոնք
համառ կերպով պահում են կապիտալիզմի տրագիկա-
ները, այսինքն՝ անտրիսիա, ձրիակերություն, ծուլու-
թյուն, անկարգություն և սպեկուլացիա»:

Այդ խնդիրն իրականացնելու համար անհրաժեշտ
է ամեն կերպ ունենլ ստեղծելու կոլտնտեսության հա-
տուկ թղթակիցներ — «կոլթղթակիցներ»: Պետք է ու-
սաջարկել կոլտնտեսության սովելի գրազեստ անդամնե-
րին՝ գրել իրենց կազմակերպության կյանքից, անփորձ
թղթակիցներին սովորեցնել հոդվածներ գրելու ձևերն

ու. տեխնիկան և ամեն կերպ առաջ քաշել ու խրախուսել նրանց, սովոր յուրացրել են այդ ձևերը և քաղաքականապես ճիշտ են բարոնել իրենց խնդիրները: Կոլթղթակիցը գլխավորապես պետք է ընդգծի կոլեկտիվի տեղական նվաճումների բոլոր ուսանելի կողմերը, նրանց թերություններն ու սխալները: Հասկանալի չէ, վեր կոլթղթակցի աշխատանքների մեջ կեղծ—կոլտընտեսությունների մերկացումը և կոլտնտեսություններում հասարակական ինքնագործունեության թերությունը չպետք է հետին շարքում մնան:

Գյուղթղթակիցների ընդհանուր շարժման պես, կոլթղթակիցների աշխատանքները չպետք է սահմանափակվեն միայն մանր—մունր բաներ զբեկով: Կոլթղթակիցը, ինչպես և գյուղթղթակիցը պետք է յինի այն լրագրի կամ ամսագրի կազմակերպիչը, վերին նա թրղթակցում է, և առաջին հերթին ընթերցողներ ու բաժանորդներ հավաքի «Կոլեկտիվիստ» ամսագրին, վերը հրատարակում է Կոլտնտեսությունների Համամիութենական խորհուրդը:

Չպիտի մոռնալ, վեր կոլտնտեսությունների շինարարության փորձի հաշվառումը, քննումը և համախմբումը անհրաժեշտ է վու միայն նրա համար, վեր կոլտնտեսությունները լավ կազմակերպվեն իրենց ներսում, այլև նրա համար, փորպեսղի Համկոմկուսը հանձնիս յուր համապումարների, կոնֆերանսների ու կենտրոնական կոմիտեյի ամեն բոպե տեղյակ լինեն ընդհանուր աումումը կոլտնտշարժման դրության, ուղղության, թերություններին, կարիքներին և նվաճումներին:

Կոմկուսակցությունն անխալ կերպով դեկավարում է ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական շինարարությունը և պետության, վորովհետև նրա կենտրոնական մարմինները տեղական կազմակերպությունների միջոցով անընդհատ տեղեկացնում են ժո—

դովրդական անտեսութեան առանձին ճյուղերի դրութեան, թերութեաններ, նվաճումների ու կարիքների, ինչպէս և գյուղացիութեան ու պրոլետարիատի տրամադրութեանների և կարիքների մասին:

Կոստալցական կենտրոններին տեղյակ պահելու այդ խնդիրը գյուղական կազմակերպութեանները պետք է կոլանաշարժման նկատմամբ կիրառեն հատուկ ուշադրութեամբ ու մանրամասնորեն, վսշ մի բազե չմոռանալով, վոր կոլանտեսութեանները կարող են լինել չքաւ վորութեան ոգնութեան ամենալավ միջոցը, յեթե համկուսը և խորհրդային պետութեանը ճիշտ գիծ տանեն նրանց նկատմամբ: Իսկ այդ գծի ճշտութեանը, իրեն հերթին պոյմանալորված և կոլանաշարժման մասին կենտրոնները լրիւ, ճիշտ և ժամանակին տեղեկութեաններ տնենալով:

5. ԻՆՁՆ Ե ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ ՀԱՄԿՈՄԿՈՒՄԻ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈՒՏՆՏԵԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

Յուրաքանչյուր կուսակազմակերպութեան յուրաքանչյուր խնդիրն իրադործելու հաջողութեանն ապահովում է.— առաջին, յեթե պարզորեն պատկերացվում է այդ խնդրի ետթյունը և նշանակութեանը, յերկրորդ, յեթե ուշադրութեամբ և խնամքով հաշվի յե տոնվում այդ խնդրի իրադործման համար անհրաժեշտ ուժերի և միջոցների քանակն ու վորակը, ինչպէս և բոլոր գրծվարութեաններն ու արդելքները, յերրորդ, յեթե գործնականապէս իրադործվում է այն բոլորը, թե յերբ, վորքան և ինչ և հարկաւոր տնել, ու և լինչպիսի գործ պիտի տնի, ում հանդէպ և յերբ պետք է հաշվետու լինի այդ հանձնարարութեանների կատարման համար:

Կոլեկտիվացման աշխատանքների համար խնամքով, լաւ և պարզ կերպով կազմված ծրագիրը հանդիսանում է գյուղական բջիջների և շրջկոմների կողմից

այդ բնագավառում տարվող աշխատանքների հաջողութեան ամենաեական սլաքմանը:

Կոլտնաշինարարութեան գործում գյուղական բջիջների աշխատանքների հաջողութեանը կախված է բջիջի վարակից բնդիւմուր առումով և նրա առանձին անգամների վարքից՝ ամէլի մեծ չափով, քան բջիջի վորեւ ալ աշխատանքի հաջողութեանը: Ուրիշ խոսքով, կախված է նրանից, թե բջիջը ինչպիսի վստահութեան և հարգանք ունի գյուղի չքովորա՝ միջակային մասայի մեջ: Այդու հանդերձ պետք է նկատի ունենալ, վոր ունեւորների և կուլակների հարգանքը գեպի բջիջը վկայում են ամյալ բջիջի քաղաքական վստ մորակի մասին, վորովհետեւ, ինչպես յերեւում է այդ բջիջը ի վնաս չքավորութեան գասակարգային շահերի կամ ի վնաս խորհրդային իշխանութեան շահերի հարմարվում և կուլակներին: Նման դեպքերում բջիջին հարկավոր է պարզել, թե իր անդամներից կամ թեկնածուներից վոր մեկը և ինչպիսի գործի համար և արժանացել բջիջին անվայել նման մի վերաբերմունքի՝ կուսակցութեան համար ոտար մարդկանց և գասակարգային թշնամիների կողմից: Այլ խոսքով, նման դեպքերում բջիջը պետք է զովի, առանց սպասելու, վոր վերստուգիչ հանձնաժողովը համապատասխան միջոցներ ձեռնարկի այդ առթիւ:

«Քանվորներին ներդրավելու և կուսակցութեան աճումն կանոնավորելու» առթիւ Կենտկոմի նոյեմբերյան պլենումի բանաձեւում մատնանշվում է, վոր գյուղական կազմակերպութեանների շարքերում գոյութեան ունեն «վորոշ դեպքերում» նշանակալից քանակութեամբ ունեն վոր գյուղացիներ, յերեւմէն ել՝ կուլակների հետ մոտիկացած, քայքայված և բանվոր գասակարգին միանգամայն ոտար տարրեր»:

Կարո՞ղ է, կամ ամէլի ճիշտ՝ կցանկանա՞ արդյոք ունեւոր միայնակ գյուղացին, վորն արդեն մոտիկացել

և կուլակի հետ, կամ քայքայված հարբեցողը, կուս-
տոմսը գրպանում գյուղական չինովնիկն ակտիվորեն և
նվիրված կերպով մասնակցել կոլտնտեսությունների
չինարարության գործին: Ճիշտ և, նման, թույլ տվեք
ստեյու, «կոմունիստները» յերբեմն միայն լեզվով խո-
սում են կոլեկտիվացման անհրաժեշտության և ողտա-
կարության մասին, բայց իրենք կոլտնտեսություն չեն
մտնում, պատճառաբանելով դանդաղ քայլեր, թե բն-
տանիքը չի սւղում և այլն: Մի շարք դեպքերում կոլ-
տնտչինարարության գործում նման «կոմունիստների»
ակտիվությունը միանգամայն միաստիճան է, յերբ նը-
րանք իրենց անձնական ուժի համար կեղծ-կոլտնտե-
սություն են կազմակերպում:

Հասկանալի չէ, վոր կոլեկտիվացման ուժին նման
«կոմունիստների» ագիտացիան չքափորության կողմից
ծաղրելի վերաբերմունք և ստեղծում դեպի կուսակցու-
թյունը, իսկ յերբեմն դայրույթ և առաջացնում, յեթե
այդ ագիտատորն իր անտեսության մեջ չահագործում
և նույն այդ չքափորի վարձու աշխատանքը:

Այսպիսով տեսնում ենք, վոր կուսակցության ու-
տար և միաստիճան տարրերից Համկոմկուսի գյուղական
կազմակերպությունների գոտումը հանդիսանալու յի
գյուղկոմը ջիջների աշխատանքների հաջողության կա-
րեւորագույն պայմանը՝ կոլտնտչինարարության գոր-
ծում:

Սակայն գոտումը քիչ է: Համկոմկուսի Կենտկոմի
նոյեմբերյան Պլենումը մասնաճիւղում է, վոր անհրա-
ժեշտ է գյուղական կազմակերպությունների մեջ ներ-
դասվել կոլտնտեսության տեղում, հասարակական աշ-
խատանքներում վորձված չքափորների ու բատրակների
լավադույն ներկայացուցիչներին և բանվորներին:

Համկոմկուսի գյուղական կազմակերպությունների
շարքերի այդ թարմացումը նրանց ավելի մոտիկ կկանդ-
նեցնի կուսակցության արտադրական աշխատանքներին

գյուղում, մասնավորապես՝ կոլտնտչինարարության խնդիրներին ու կարիքներին: Գյուղական կազմակերպությունների շարքերում յեղած ակտիվիստները, յատրուկները և կոլտնտեսության անդամները մշտական և խիստ հսկիչներ են լինելու կոմունիստների, միջակների և խորհրդային պաշտոնյաների վարքի նկատմամբ, և դրահանսրեն կապեն բջիջի աշխատանքների ուղղության վրա:

Գյուղական կազմակերպությունների 1928 թ. մասնայական ստուգումը ցույց տվեց, վոր բարուկների և կոլտնտեսությունների միջև աշխատանքների բաղադրությունը՝ վորպես կանոն նկատվում և այնտեղ, ուր բջիջները ղեկավարում են միջակ և ունևոր կոմունիստները, կամ մասնայից կտրված գյուղական ու շրջանային պաշտոնյաները:

Կոլտնտեսություններին մասնակցելու կոմունիստների սնձնական որինսկը, — դա կոլտնտչինարարության բնագավառում գյուղական կազմակերպությունների աշխատանքների հաջողության գրավականն է: Սակայն կոլտնտեսություններում գյուղական կոմունիստների մասնակցությունը չափազանց աննշան է: Այս մասին վկայում են 1928 թ. մի քանի կազմակերպություններում կատարված գյուղական բջիջների ստուգման արդյունքները: Այդ պատճառով ներկայումս գյուղական կազմակերպությունների առաջ խնդիր և գրվում ավելի մեծ քանակության գյուղական կոմունիստներ ներգրավել կոլտնտեսություններում, առաջին հերթին աշխատավոր գյուղացիները:

Վարպեսզի կոլեկտիվացման գործում չլինել դատարկախոսներ և գրանով չգրգռել ու ծիծաղ չառաջացնել գյուղացիական մասսաների մեջ. վորպեսզի գործնականում ղեկավարել կոլտնտեսության, կամ սոսկական մասնակցություն ունենալ նրանում և ապացուցել կոլտնտեսության իրական ոգտակարությունը, —

յուրաքանչյուր գյուղական կոմունիստ-ակտիվիստը պետք է գյուղատնտեսական ու գիտական վորոշ պատ-
րաստականութեամբ լինի ու նենա, և շնորհիվ դրա՝ հանդի-
սանա շրջանային կամ հոլոտեսուսթյան գյուղատնտեսի
օրակոթի ոչնականը:

Ընկ. Ստալինը 1928 թ. Համ. Լենկոմյերիտմիու-
թյան VIII համագումարում մասնանշելով խոշոր հո-
լոգործական տնտեսություններ կազմակերպելու խիստ
անհրաժեշտությունը, ասաց. — «Վարպետը կազմակեր-
պել խոշոր տնտեսություն, հարկավոր է գյուղատնտե-
սական գիտություն իմանալ, իսկ իմանալու համար
հարկավոր է սովորել: Մեզ մոտ հափադանց քիչ կան
գյուղատնտեսական գիտություն ունեցող մարդիկ:
Այստեղից խնդիր է առաջադրում՝ ստեղծել նոր հա-
սարակական գյուղական տնտեսության կառուցողները
նոր յերիտասարդ կազմեր»:

Հյուսիսային Կովկասի Յերկրային Կոմիտեյի դե-
կուցման առթիվ Համկոմկուսի Կենտկոմի նոյեմբերյան
պլենումի բանաձևում մասնանշվում է, վոր անհրաժեշտ
է հատուկ գյուղատնտեսական կուրսեր, խմբակներ և
այլն կազմակերպելու միջոցով բարձրացնել գյուղ-
կուսկազմակերպությունների գյուղատնտեսական գիտե-
լիքների մակարդակը:

Գյուղատնտեսության տեխնիկական ռացիոնալաց-
ման և սոցիալիստական վերակառուցման դործը գյու-
ղական կոմունիստների առաջ կարուկ կերպով դնում է
նրանց մասնագիտականորեն պատրաստվելու հարցն՝
այդ դործը ղեկավարելու համար: Կամ Համկոմկուսի
գյուղական կազմակերպությունները պետք է ղեկավա-
րեն այդ դործը, — այն ժամանակ պետք է հետևել ար-
տադրական, բանվորական բջիջների սրինակին, կամ
ե՛լ՝ գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակա-
ռուցման դործը անկուսակցական մասնագետների ձեռ-
քում մնալով, պետք է շարունակարար «կադա աջ վոտ-

քով», ձգտի դեպ մանր-բուրժուական կարգեր և ան-
փուլթ վերաբերմունքի կոլեկտիվացման նկատմամբ:

Կոլտնտչինարարության գործի քննադատությունը
և ինքնաքննադատությունը, դրա գործնական իրակա-
նացումը, ճիշտ այնպես, ինչպես և կոմկուսակցության
մյուս բոլոր խնդիրներում, — հանդիսանում է գործի հա-
ջողության կարևորագույն գրավականը:

Յեթև քատրակների, չքավորների և միջակ գյուղա-
ցիության լայն մասսաները քննադատում են կոլտնտ-
չինարարության բնագավառում բջիջի տարած աշխա-
տանքները, — դա նախ և առաջ նշանակում է, վոր նրանք
հետաքրքրվում են այդ չինարարությամբ, մտածում են
այդ մասին, հետևապես ընդառաջ են գնում կոլեկտի-
վացման, վոչ թե հեռու յեն վախճում, — ինչպես թը-
վում է քննադատող բյուրոկրատներին:

Պետք է ամեն կերպ վորոնել այդ քննադատության,
վոչ թե վախենալ և թագնվել դրանից:

Իսկ ամենից կարևորը, վորն ապահովում է կոլ-
տնտչինարարության բնագավառում գյուղական կադ-
մակերպությունների աշխատանքների հաջողությունը,
դա հստակ ու յեռանդուն պայքարն է աջ քեֆման դեմ,
վորը գյուղական բջիջներում հաճախ արտահայտվում է
«դեպի կոլտնտեսությունները և խորհրդային տնտեսու-
թյուններն անփուլթ կամ բացասական վերաբերմուն-
քով, դասակարգային սլայքարի, մասնավորապես կու-
լակի դեմ՝ սլայքարի թերազնահատումով և մեղմա-
ցումով»*):

Համկոմկուսի գյուղական կադմակերպություննե-
րում առանձին կոմունիստների աջ թեքումը՝ նրանց
գործնական աշխատանքների ընթացքում հաճախ ար-

*) Տես 1928 թ. նոյեմբերյան սլենումի բանաձևը՝ Ժողովրդ-
դական տնտեսության 1928-29 թ. կոնարոլ թվերի մասին:

տահալույթում ե կուսակցութեան գծի աղճատումով, կուրակի խնամակալութեամբ և չքավորին ու միջակին սեղմելով: Այսպիսով գյուղական կազմակերպութեան ներքին աջ թեքման դեմ պայքարը վոչ միայն դադարաւորական, այսինքն քաղաքական անհասկացողութեան կամ քաղաքական անգրագիտութեան, այլև կուսակցութեան շարքերը զտելու պայքար և, վորը տարվելու յե՛րեկնց գործնական աշխատանքներում պրոլետարիատի և գյուղական չքավորութեան դասակարգային թշնամուհետ մոտիկացած կոմունիստներին անխնա կերպով արտաքսելու միջոցով: Սակայն գյուղական կազմակերպութեան ներքին մեջ խիստ մեծ չափերի յե հասնում քաղաքական անգրագիտութեանը, վորը հաճախ անգամ չքավորութեան դարձնում ե կուրակին ոժտնդակով: Գաղափարական ազդեցութեան ունենալու նման կոմունիստներին վրա, վորոնք շնորհիվ իրենց քաղաքական գիտութեան տատանումն են դեպի աջ և դրանց ներդրումը կուրտնտեսութեան ներքին մեջ,—սա աջ թեքման դեմ պայքարելու կարևորագույն խնդիրն և:

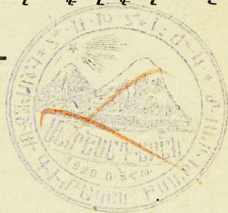
Կուրեկտիվացման համար պայքարելու և կուրտնտեսութեան ներքին գործնական աջակցութեան ցույց տալու առթիվ ներկա գրքույկում բոլոր ասվածները վերաբերում են վոչ միայն Համկոմկուսի բջիջներին և շրջկոմներին, այլև ԼԿՅԵՄ համապատասխան կազմակերպութեան ներքին:

1928 թ. գարնանը և աշնանը Համամիութենական ԼԿՅԵՄ գյուղական կազմակերպութեան ներքին մի շարք վայրերում կուրեկտիվացման առթիվ կուսակցութեան հրահանգները կիրառեցին ամբողջ մեծ ախտիվութեամբ, քան նույնիսկ Համկոմկուսի գյուղական բջիջները:

Սակայն կոմյերիտմիութեան ունի նաև իրեն հատուկ խնդիրները՝ կուրեկտիվացման նկատմամբ: Գյուղական կոմյերիտականը վոչ միայն պետք ե ուժեղացնի իր աշխատանքները՝ գյուղատնտեսական գիտելիքներ

տարածելու, գյուղատնտեսական խմբակներ կազմակերպելու բնագավառում, այլև այդ աշխատանքներն առաջ տանի կոլեկտիվացման և արտադրական կոոպերացման լուղուղներին տակ:

Գյուղական կոմյերիտմիության համար ցավոտ խնդիր է այն մեծահասակ կոմյերիտականների հարցը, վորոնք ինչ-ինչ պատճառով չեն անցել կուսակցության մեջ. այդ հարցը կարող է մասամբ լուծում ստանալ նրանց լավ կազմակերպված կոլտնտեսությունների մեջ մտցնելու կամ նորերը կազմակերպելու միջոցով: Սա առանձնապես անհրաժեշտ է չքավոր տնտեսություններից յելած կոմյերիտականների նկատմամբ: Նրանց կոմունաներին կամ արտելներին հանձնելով միանգամից լուծվում է յերկու խնդիր, այն է՝ յերիտասարդի տընտեսական ապագայի և նրա հետագա քաղաքական աշխատանքի խնդիրները:

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0003530